

Pling!

Det er ikke nok at have ideen, man skal også omsætte den. En psykolog deler ud af sine erfaringer med at skabe et produkt.

SIDE 4

Mor & barn

International kongres i juni førte den faglige viden om småbørnspsykologi up to date.

SIDE 8

Anerkendelsen mangler

Misbrugsområdet kalder på psykologers kompetencer. Men standen er oppe mod uvidenhed.

SIDE 12

Når noget er tys-tys

Mange med senfølger efter overgreb har svært ved at erkende deres behov for hjælp.

SIDE 14

Et skridt frem, og to tilbage? Skal vi tage lighedsdagsordenen alvorligt, må minister, region og samfund beslutte sig for retningen. Og holde fast.

Et skridt frem –

Sundhed er kommet højt på den politiske dagsorden. Og hatten af for sundhedsminister Nick Hækkerup, som i sin præsentation af regeringens nye sundhedsudspil har markeret et stærkt personligt engagement og sit afsæt i værdier og menneskesyn. Store beløb til kræftbehandling, et løft til indsatsen over for patienter med kroniske sygdomme osv. er gode initiativer, som roses fra alle sider. Men i min optik tæller det næsten mere, at udspillet så kraftigt betoner tanken om lighed i sundhedsindsatsen.

Et afgørende omdrejningspunkt er nemlig, at vi ikke kan lukke øjnene for de dramatiske forskelle i middeleivetid, beroende på om personen har en kort eller lang uddannelse, en svag eller stærk økonomi. Udfordringen med at indsnævre dette gab er stor, og ministerens vilje til at komme forskellene til livs stålsat.

Det er svært ikke at pege på parallellen til den lighedstænkning, Dansk Psykolog Forening altid plæderer for, mellem det psykiske og somatiske område. Vi har kort før sommer kvitteret for den handlingsplan for psykiatrien, regeringen har fremlagt, "Ligeværd – nyt fokus for mennesker med psykiske lidelser". Og selv om milliarderne var færre og rækker alt for kort, anerkender vi, at en god retning er udstukket.

For få dage siden kunne vi på foreningens Facebook-side poste nyheden om, at Region Hovedstaden har lagt op til at spare 43,2 mio. kr. på psykiatrien i 2015. Nyheden har vakt naturlig bestyrtelse – og som en psykolog kommenterer, svarer beløbet nogenlunde til den sum, regionen har bevilget for at lukke hullet efter forårets Melodi Grandprix.

I skrivende stund er det uafklaret, om besparelsen vitterlig fastholdes. Men alene tanken om, at det offentlige booster psykiatrien med den ene hånd og udhuler den med den anden, er absurd.

Et skridt frem, og to tilbage? Skal vi tage lighedsdagsordenen alvorligt, må minister, region og samfund beslutte sig for retningen. Og holde fast.

Eva Secher Mathiasen,
formand for Dansk Psykolog Forening

Medlemsblad for
Dansk Psykolog Forening

Dansk Psykolog Forening
Stockholmsgade 27,
2100 København Ø.
Tlf. 35 26 99 55.
Fax: 35 25 97 37
E-mail: dp@dp.dk
www.dp.dk

Psykolog Nyt
Stockholmsgade 27,
2100 København Ø.
Tlf. 35 26 99 55.
E-mail: p-nyt@dp.dk

Redaktion:
Claus Wennermark, ansv. redaktør
Jørgen Carl, redaktør
Heidi Strehmel, bladsekretær/annoncer

DK ISSN: 0901-7089

Layout og Tryk:
Jørn Thomsen Elbo A/S
Trykt med vegetabiliske farver
på miljøgodkendt papir

Oplag:
Kontrolleret oplag (FMK): 9744 ex. **FMK 05**
Trykoplag: 10.200 ex.

Medlem af Danske Specialmedier

Indsendt stof: Indsendte artikler dækker ikke nødvendigvis redaktionens eller foreningens holdninger. Redaktionen forbeholder sig ret til at afvise, forkorte eller redigere indsendte artikler. Redaktionen påtager sig ikke ansvar for artikler, der indsendes uopfordret.

Forsidefoto: Colourbox

Annoncer 2014

Job- og tekstsideannoncer mv.:
DG Media, tlf. 33 70 76 94, epost@dgmedia.dk
Anfør 'Psykolog Nyt' i emnefeltet

Små rubrikannoncer (maks. 1/6 side):
Psykolog Nyt, p-nyt@dp.dk, tlf. 35 25 97 06
www.dp.dk > 'Psykolog Nyt' > 'Annoncer'

Abonnement/2014: 1.350 kr. + moms.

Deadline (kl. 12)

Nr.	Deadline	Udgivelse
16	15/9	3/10
17	29/9	17/10
18	20/10	7/11

Eyetracking og autisme

Hvad kigger børn med autisme på, når de sidder og ser computer eller fjernsyn? Og hvad siger det om dem? Det er noget af det, som psykolog, ph.d-studerende Cathriona Cantio se nærmere på det kommende år.

En bevilling fra Trygfonden på godt 0,8 mio. kr. skal bl.a. bruges til at udnytte eyetracking til at skaffe ny viden om autisme hos børn. Projektet er et opfølgingsprojekt på den ph.d. om kognitive forstyrrelser hos normalt begavede børn

med autisme, hun nu arbejder på.

Ved brug af eyetracking kan man følge øjnenes bevægelser på en skærm og måle præcist, hvad det er, der bliver kigget på. På den måde kan man undersøge, hvad der fanger de autistiske børns interesse og se, om det adskiller sig fra interessen hos andre børn.

Internationale studier har vist, at spædbørn med autisme ser mindre i deres mors øjne end børn uden autisme. De har også vist sig, at ældre børn med autisme hellere vil se på ting end på den interaktion, der foregår mellem mennesker.

Cathriona Cantio håber at kunne bidrage med ny viden om, hvordan børn med autisme tænker og dermed føre til nye behandlingsformer og ændringer i de pædagogiske indsatser over for børnene. Hendes foreløbige forskning har vist dokumentation for, at børn med autisme har markante vanskeligheder med at sætte sig ind i, hvad andre tænker og føler.

jc

Stress i gymnasiet

Flere nordjyske gymnasier har hyret coaches for at håndtere stress blandt deres elever. Tidligere har Danske Gymnasieelevers Sammenslutning påpeget, at stress er udbredt blandt eleverne, og erfaringerne fra Nordjylland er, at forebyggelse kan afbøde nogle af problemerne.

Dr.dk har talt med Carl Åge Okkels, der igennem mange år har arbejdet som psykolog for de nordjyske gymnasier. Han kalder den øgede indsats fornuftig og nødvendig og påpeger, at stress i denne gruppe er i vækst. Ifølge ham er det oftest de overambitiøse piger, der udvikler stress.

- Vi kender allesammen de perfektionistiske piger, som stiller meget store krav til sig selv og går benhårdt efter en tocifret karakter. Enten får de 10 eller 12, eller også føler de, at de er dumpet. Det er klart, at hvis man er så perfektionistisk, så bliver det meget stressende.

Omvendt er der dog både en del drenge og piger, der udvikler stress, fordi de har svært ved at motivere sig selv og tilpasse sig gymnasiernes krav, siger han.

jc

Snak om det!

Lærere er bange for at tale om psykisk sygdom med eleverne. Det siger psykolog Charlotte Diamant, Psykiatrifonden, i anledning af en ny undersøgelse, som fonden står bag. Statistisk set er der i en skoleklasse to-fire børn, der har problemet tæt inde på kroppen i kraft af forældrenes eller andre nære pårørendes psykiske sygdom, og lærerne tilkendegiver, at stadig flere elever mistrives af denne grund.

Charlotte Diamant udtrykker forståelse for, at lærere kan være bange for at

gøre mere skade end gavn ved at tage emnet op i klassen. For en lægperson kan det være svært at tale om angst, mani og depression med deres elever.

- Fra børn, der er i familie med psykisk syge, ved vi, at man ikke kan gøre skade ved at tale om det. I de fleste tilfælde vil man have åbnet for et emne, som vil lette utrolig meget, siger hun.

Læs mere: Folkeskolen.dk og 'Snak om det' på Psykiatrifonden.dk.

jc

Først får man en idé -

Det er ikke nok at have ideen, man skal også iværksætte den. Det har Lene Bammeskov gjort med skabelsen af en sundheds-app. Hun deler ud af sine erfaringer på foreningens kommende workshops.

Ordene tilhører samme familie: Kreativitet, innovation, entreprenørskab. Alle beskriver de lysten og evnen til at træde over grænsen til det ukendte, til at gå nye veje.

Ikke mindst når de nye veje inkluderer et karriereskifte og en økonomisk satsning, kræver det et vist vovemod. Hvor meget, afhænger af personens temperament, men selvfølgelig også af, hvor radikalt man går til værks. Det er jo ikke forbudt at bevare snusfornuft og et godt greb om det sikre, samtidig med at man afprøver muligheder uden for *comfort zone*.

Dansk Psykolog Forening har de seneste to år tilbudt rammer for psykologers drømme om eller realisering af fx kreative ideer eller nye forretningsområder – nemlig i form af seminarerne under overskriften ”Innovation og Entrepreneørskab”. Ikke for at skubbe nogen ud på den tynde is, men for at give de altid mange nysgerrige deltagere hjælp til at finde deres ståsted.

Overvejelserne – *skal, skal ikke* – handler om den enkeltes drive og robusthed, om ideernes bæreevne, om personens private base og hele livssituation. Hertil kommer der en masse teknik, økonomi, markedsføring, salgskanaler og anden praktik, som man næppe har på plads i udgangspunktet, men hvor man kan have glæde af at erfare, hvordan andre har grebet opgaven an.

”How Are You?”

En af disse andre er psykolog Lene Bammeskov, som på to af foreningens workshops senere i dette efterår har sagt ja til at dele ud af sine erfaringer. Lige nu er hun kraftigt på vej med at realisere en idé – kreativt, innovativt og entreprenant. Ideen og produktet er sundheds-appen ”How Are You?”.

Hvordan finder en psykolog på at ville udvikle en app?

- Det begyndte et helt andet sted. I 2008 arbejdede jeg som psykolog i Gladsaxe Kommune. Mine klienter var langtidslidende og langtidssygemeldte borgere, presset på ressourcer og med ringe motivation. I de ganske korte samtaleforløb, vi kunne tilbyde, savnede jeg et redskab, der hurtigt og nemt kunne give mig overblik over borgerens aktuelle trivsel og progression. Redskabet skulle desuden kunne give borgeren indsigt i sammenhængen mellem ressourcer og ’levet liv’: Hvad, hvem og hvor meget skal der være i min kalender, for at jeg oplever trivsel ...? Sådan var tankegangen, fortæller Lene Bammeskov.

En dag fik hun den indskydelse at bede klienterne registrere deres humør dagligt i deres anvendte kalender ved hjælp af smileys. Metoden var intuitivt forståelig og nem at tage i anvendelse.

- Et helt simpelt redskab, som støtter klienten i at forholde sig til sin egen trivsel dagligt – ved at mærke efter og være ’mindful’. Det fungerede! Jeg havde fået udviklet et dialogredskab, som ikke blot var godt til at konkretisere borgerens trivsel for borgeren selv, men var velegnet til videreformidling til mine kolleger i andre faggrupper.

- Så det begyndte ikke med appen, men en papirkalender. Det skulle modne først, og det tog år. Mange klienter meldte ind, at de gerne ville opdatere med flere smileys pr. dag, så der blev en tydelig kobling mellem deres trivsel og aktiviteter, og andre savnede at få en påmindelse, fordi det kunne være svært at huske det med ’at mærke efter’.

Og så i 2012 løb ideer og omstændigheder sammen: Lene Bammeskov og hendes mand var flyttet til Varde, hvor hun havde etableret sig som selvstændig psykolog. En barselsperiode var overstået, der var ved at være luft til projekter, og en dag havde de begge være høje over mulighederne i appen Instagram, da det pludselig slår ned i hende, at en app er det naturlige trin videre med ”How Are You?”. Som et projekt, hun og manden kan brænde for *sammen* – for ikke at risikere at brænde ud, som hun udtrykker det ...

De rette kontakter

Efterårets workshops henvender sig i lighed med de tidligere til psykologer, der fx overvejer at etablere egen virksomhed. Det innovative går altså ikke kun på idéfasen, men på at omsætte nyheden til noget anvendeligt.

Her skal man som psykolog på den ene side bevare den faglighed, ideen har taget afsæt i, og på den anden side udfolde den i et nyt regi. For at blive i app-verdenen: forholde sig til udviklingen af produktet teknisk set, interesse sig for, om der er et marked, om man kan gøre aftagere interesseret, om der er økonomi i projektet osv. Og hvordan kommer man i det hele taget ud over rampen og bliver fortrolig med den virkelighed, ens produkt skal leve i.

Effektfuldt blev det i Psykologkampagnens første fase udtrykt af Jesper Allentoft, psykolog og koncerndirektør i en stor dansk virksomhed, at psykologer ikke kommer uden om at tilegne sig nye kom-

>

NYE WORKSHOPS

Dansk Psykolog Forening afvikler nye workshops i "Innovation og entreprenørskab" i efteråret, henholdsvis i København (den 4. november) og Århus (den 11. november). Arrangementerne annonceres på www.dp.dk, i foreningens nyhedsbrev og på øvrige digitale platforme.

Kontakt til Lene Bammeskov:
lene@bammeskov.dk.

> petencer, hvis de vil have succes i erhvervslivet, og komme på omgangshøjde med den verden, de nu skal fungere i. Bundlinje og hard-core viden var nogle af de fyord, han brugte til at præsentere udfordringen – og på den farverige måde: at psykologer med ambitioner om at overskride tærsklen til markedet skulle se at ”få soveposerne ud af ørerne”.

Soveposer var dog ikke hindringen for Lene Bammeskov, der ganske vist ikke selv besad den tekniske forståelse, som skridtet ind i televerdenen fordrer, men som her og på andre områder til gengæld kunne trække på ægtefællens styrker:

- Han tænker som dem, vi sidder over for ved bordet: Potentielle investorer, leverandører og andre samarbejdspartnere. Det er også ham, der er den dygtige forhandler og netværker, og ham, der finder de rette folk til at hjælpe os videre – mens jeg jo udfylder de roller, jeg er bedst til. Min styrke er min faglighed og evnen til at formidle psykologi på en letforståelig måde. Jeg er praktiker af hjerte og kreativ, siger Lene Bammeskov.

- I projektets spæde start fik vi kontakt med direktøren for en portal for telemedicinske løsninger og produkter, og det gav for alvor projektet vinger. Hun kunne hjælpe os videre til den virksomhed, der har udviklet app'en, og til en advokat med speciale i immaterielle rettigheder. Netop det at kunne trække på de rette ressourcpersoner, har vist sig at være afgørende.

De gode råd

I dag står Lene Bammeskov med et færdigudviklet produkt. App'en er kommet ud på syv sprog, men der skal synlighed til, og her handler det i første omgang om at udbrede kendskabet til produktet i Danmark – ad mere klassiske kanaler og via de nye sociale platforme som Facebook, LinkedIn og Twitter. Selvfølgelig (!) har ægteparret allieret sig med en professionel tekstforfatter, som har hjulpet med tekster og PR-plan.

- Med projektet har det været lidt på samme måde, som da vi blev forældre. Vi troede, at vi var godt rustede og forberedte, for så at opdage, at tiden, ressourcerne og forpligtelserne er overvældende. Det er en lære, jeg gerne vil være med til at udbrede til andre iværksættere – uden at ville stække deres lyst til at kaste sig ud i noget nyt.

- Det, der bærer én igennem, er netop lysten og motivationen, og jeg kan stadig blive helt høj over, hvad vi er i gang med. Det siger sig selv, at disse størrelser ikke udgør en konstant, men svinger i takt med, hvad livet ellers har at byde på. Det er fx vanskeligt for mig at acceptere, at jeg for øjeblikket ikke passer min specialistuddannelse. Den sværeste balancegang er dog i forhold til vores børn. Ingen af os ønsker at tilsidesætte dem og undvære værdifulde stunder sammen med dem, men det sker – også mere end vi reelt ønsker os.

- Hvis jeg skal forsøge at sætte et timetal på, så svinger arbejdet med ”How Are You?” fra 10 til 18 timer om ugen.

Sundheds-app'en er altså stadig undervejs, og Lene Bammeskov

Som psykolog skal man på den ene side bevare den faglighed, ideen har taget afsæt i, og på den anden side udfolde den i et nyt regi.

løfter endda sløret for, at den kun er første step i en flertrinsraket. De øvrige trin holder hun dog tæt til kroppen – så meget har hun lært om at passe på sine forretningshemmeligheder.

De generelle råd til kolleger, der også vover sig ud over deres faglige ståsted, er hun imidlertid på ingen måde tilbageholdende med at dele ud af:

- Jeg har lært, at klarhed over ambitionsniveauet er vigtigt. Det kan der sættes mange ord på. Et godt råd er også: Flyt tæt på dine børns bedsteforældre. Ting tager længere tid, end du forventer, og det er godt at have hjælp ved hånden. Is i maven lyder som en kliché, men her mener jeg, at man skal kunne bevare ro og overblik og tro på sit projekt, også selv om tiden løber. Et fjerde råd er, at man skal tro på sin faglighed – hvad der måske i særlig grad er et godt råd til psykologer. Vi er ofte følsomme, fornuftige og lidt tilbageholdende, hvad der ikke passer så godt med at ville ud over stepperne.

- Og hvis jeg skal prope lidt mere erfaring på: Brug dit netværk, det faglige og sociale. Lav praktisk: Lav en forretningsplan. Og endelig: Gå bare i gang. Tingene kan nemlig læres undervejs. ■

Jørgen Carl, redaktør

SPM-P

Sensory Processing Measure Førskole (2-5 år)

Normbaseret undersøgelse af sanseintegration/sensorisk bearbejdning

En tidlig indsats over for børn med sensoriske bearbejdningsforstyrrelser kan have stor betydning for børnenes trivsel, vilkår for at deltage i hverdagsaktiviteter, læring, socialt liv og udvikling af personlige færdigheder.

Sensory Processing Measure Preschool (SPM-P) er en normbaseret undersøgelse af sanseintegration/sensorisk bearbejdning.

Redskabet indeholder spørgsmål om social deltagelse, funktion af syv sensoriske systemer samt evne til planlægning og idédannelse i hjemmet eller i barnets pasningsordning.

SPM-P giver vigtig information om, hvor udfordringerne ligger, og dermed hvilken type indsats der er mest hensigtsmæssig for det enkelte barn. Redskabet kan også bruges til evaluering af indsatsen.

SPM-P er standardiseret gennem et demografisk repræsentativt sample med 651 normalt udviklede amerikanske børn fra 2 til 5 år. Redskabet har længe været anerkendt og værdsat blandt amerikanske ergoterapeuter.

Administrations- og scoringsdelen af vejledningen samt spørgeskemaerne er oversat af aut. ergoterapeut Ingelis Arnsbjerg.

Spørgeskemaerne kan udfyldes på 15-20 min. De er lavet med gennemslag og er lette at score.

En komplet SPM-P med dansk vejledning og 10 spørgeskemaer til hhv. forældre og pædagog/daglejer koster 750 kr. (ex moms).

SPM findes også til skolebørn og er tilgængelig fra Hogrefe Psykologisk Forlag.

Målgruppen er professionelle, som har faglige kvalifikationer samt erfaring inden for sanseintegration/sensorisk bearbejdning. Det kan fx være ergoterapeuter, fysioterapeuter, psykologer og talehørespecialister.

Hvis du vil vide mere om SPM-P eller SPM, så læs mere på www.hogrefe.dk, eller kontakt os på info@hogrefe.dk eller 3538 1655.

Forsamlet om **MOR & BARN**

Et internationalt felt af forskere og praktikere mødtes i juni til kongres i Edinburgh. Den faglige viden om småbørnspsykologi blev ført up to date – og fremtidige veje stukket ud.

Er det ikke fantastisk?! Nu kan man se på en MRI-hjernescaning, at en mors respons på den to uger gamle baby bliver svagere, hvis hun har uforløste traumer fra sin egen opvækst. Eller at depressive mødre har mindre aktivitet i strukturer, som har med lystfølelse at gøre. At mødre, der har født ved kejsersnit, producerer mindre oxytocin to-fire uger efter fødslen. Eller at et mentaliseringsprogram for mødre rent faktisk gav højere aktivitet i den gruppe områder i hjernen, der er forbundet med sensitivitet! Resultater serveret for første gang frisk fra ovnen af en forpustet forsker for et begejstret auditorium.

800 af verdens førende forskere, psykologer, psykiatere og klinikere mødtes 14.-18. juni 2014 til World Association of Infant Mental Health Congress i Edinburgh. Det sværeste var at vælge præsentationer fra et stopfyldt katalog på 200 sider med fem sessioner pr. side, så det vrimlede med stålsatte mennesker med en poster under armen.

Hvad tegner sig så i fremtidens småbørnspsykologi efter de bevægende forelæsninger til minde om arven efter Daniel Stern?

Trends og hotte nyheder

Det, jeg før har kaldt vertikal validitet, er stort set blevet praktisk muligt: at man samtidig måler babyers samspil med omsorgsgivere på flere niveauer – genetisk og neurologisk mikroniveau, på forestillingsplanet, på adfærdsniveau hos henholdsvis omsorgsgiver og barn, i relationen mellem dem, i gruppen og i kulturen. Så man ikke længere definerer barnet enøjet ud fra et enkelt niveau, men finder

de fælles mønstre på alle niveauer – fx at en bestemt handling udløser både genetisk, neural, forestillingsmæssig og adfærds-/samspilmæssig aktivitet, og et overordnet mønster tegner sig. Diagnostik bliver hermed et spørgsmål om at vurdere det samlede aktivitetsmønster, som fx et smækkys udløser på alle niveauer.

Den trend er ved at føre til en teoretisk sammensmeltning af discipliner og vil forhåbentlig samle det virvar af måleredskaber og diagnoser, vi bruger i dag, til en mere helhedsorienteret forståelse. Den kan fx med tiden give behandlere en sandsynlighed for, at sproglig eller adfærdsmæssig intervention vil påvirke både fysiologi og psyke (en grænse, som i øvrigt efterhånden også er svær at drage).

En hot ny disciplin er epigenetik – det at generne er stabile, men at fx en mors adfærd kan bestemme, om de skal tænde eller slukke for dele af hjernens udvikling. Der tegnede sig et omrids af, at børn fødes med en samlet genetisk parathed til at tænde juletræskæden af genetiske aktiviteter i hjernen, og at mødres adfærd skifter med barnets udvikling, når nye dele af kæden skal sættes i gang med en adfærdsmæssig ”nøgle”.

Det var i den forbindelse meget tydeligt, at slagsmålenes tid er forbi. Psykoanalytikere, neurologer, genetikere og tilknytningsteoretikere samarbejder – et fund relateres med det samme nysgerigt til, hvad andre discipliner har at sige om det. Hvad der bliver stående, er at tilknytningsteorien, Strange Situation, og det afledte mentaliseringsbegreb er en fælles akse for mange forskningsdesigns og interventionsprogrammer.

>

> Markante rolleskift

Kæmpeauditoriets stole var ikke nok, så deltagerne sad også på skødet af hinanden i sidegangene, da psykiateren Charles Zeanah og hans kolleger fremlagde 8- og 12-års-efterundersøgelserne af de rumænske børn, der blev adopteret fra elendige miljøer i toårsalderen. Deres forskning kan fortælle os ikke blot om adopterede, men i hvilken grad det er muligt for børns hjerne at komme sig på forskellige områder efter deprivation og maltreatment, og hvor lang tid det tager.

Ét eksempel: De frontale og højere kognitive områder vokser over tid på grund af adoptionens positive effekter, mens den underliggende grå substans ikke reagerer på et bedre miljø. At tætheden og ensartetheden i nervefibrene i det limbiske system heller ikke responderede i mere positiv retning. Sammenholdt med andre resultater så man derfor et generelt catch up, og at børnene modnedes ud af mange diagnosekategorier og fik bedre impuls-kontrol, men at mange blandt andet havde problemer med følelsesmæssig modning, hukommelse og planlægning af handlinger. At drenge på mange områder rammes langt hårdere af deprivation. De positive effekter af forbedret miljø indtræder først neurologisk set fra otteårsalderen – recovery tager år, ikke måneder!

Behandling ses som et samarbejde, hvor baby, forælder og behandler på skift bliver hinandens guider og medkonstruktører

Et andet markant rolleskift sker i forholdet mellem behandler, barn og forældre. Behandling ses som et samarbejde, hvor baby, forælder og behandler på skift bliver hinandens guider og medkonstruktører, og de tilhørende krav, det stiller til behandlerens evne som den ansvarlige samskabende procesleder. Tilknytnings-teoriens snævre mor-/barn-fokus skifter gradvist hen mod spørgsmålet om, hvordan man skaber den trygge gruppe, og hvordan man socialpsykologisk arbejder med de traumer, der opstår i kølvandet på børns mange voksenskift i byer, og de mange tab, som migration medfører.

Fra den globale scene

Det globale samarbejde er snart daglig praksis: Fem modige kvinder fra Yale og Stellenbosch Universitetet i Sydafrika har fundet sammen i et forskningsprojekt, hvor de træner mentalisering med psykisk syge nybagte mødre i Johannesburgs værste slumkvarterer. Det står i skarp modsætning til, hvad næsten alle deltagere kan berette om deres vilkår: at funding og statslig støtte bliver mindre, og at mange unge psykologer og andre faggrupper er arbejdsløse især i Sydeuropa.

En anden globalt orienteret præsentation var jeg selv med i – sammen med Pittsburgh University Office of Child Development, som er et stort forskningscenter med interventionsprogrammer i alverdens lande. Sessionen var en tredelt præsentation af vores arbejde med at redigere specialnummeret af *J. of Infant Mental Health: Global Research, Practice and Policy Issues in the Care of Infants and Young Children at Risk*.

Psykologiprofessor Robert McCall præsenterede forskningen i udsatte anbragte og forladte børn, herunder at der faktisk ikke er belæg for, at familiepleje i udviklingslande er bedre end institutioner, men at den afgørende faktor er, om omsorgsgivere kan skabe stabile sociale/emotionelle relationer – et forhold, der nok kan give overvejelser til den hjemlige debat om institution contra familiepleje. Professor Christine Groark beskrev de mange forfatteres programmer fra Kazakhstan til Chile, og opsummerede fem krav til vellykkede interventionsprojekter.

Jeg selv præsenterede www.fairstartglobal.com og blev kontaktet af utallige undervejs i konferencen, der mangler et instrument til træning af personalegrupper i tilknytning på deres eget sprog.

En drøm ville være, om vi herhjemme eller i hvert fald på skandinavisk grund kunne trække på vores mange dygtige psykologer (og måske beslægtede faggrupper) og sætte en international konference op: *Scandinavian Child Psychology – Research and Practices with High Risk Children and Families*. Et kæmpe arbejde, det ved jeg godt, men med EFPA i ryggen og fondsmidler til at lette økonomien ... ■

Niels Peter Rygaard, *cand.psych.*, FairstartGlobal

REFERENCER

Stellenbosch, A.B.; Voges, J.Y. et al.: *Parenting from the Inside Out (PIO) as a therapeutic model in an outpatient setting in in South Africa*. Presentation WAIMH 2014 Edinburgh Congress.

McCall, R.B.; Groark, C.J.; Rygaard, N.P. eds.: *Special Issue: Global Research, Practice, and Policy Issues in the Care of Infants and Young Children at Risk*. March/April 2014, Vol. 35, Issue 2, p. 87-191. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/imhj.2014.35.issue-2/issuetoc>.

Swain, J.: *Infants on the Parental Brain – Coordinated Brain Imaging*. *Psychological and Behavioral Studies*. Plenary Lecture WAIMH 2014 Edinburgh Congress.*

Tanker efter en rejse

Under en rejse til Ghana var jeg heldig at få lov til at besøge steder og mødes med folk, der arbejdede med gadebørn eller var ansat på psykiatrisk hospital. Det har sat gang i mange eftertanker.

De folk, der arbejdede med gadebørn, havde forsøgt at gøre centraladministrationen opmærksom på omfanget af problemet bare i hovedstaden Accra. Det havde været uhyre svært, fordi, som de sagde, hvis man erkendte problemet, ville man også være forpligtet til at gøre noget ved det.

Nogle af dem havde etableret et hus med overskriften: Street Girls' Aid. De var optaget af at bryde med ideen om, at børn, der lever på gaden og altid har gjort det, ikke har drømme om noget andet, og at de "bare" forsøger at overleve. De var passioneret optaget af et opsøgende arbejde med en stor aktionsradius, der insisterede på at nå længere ud og dermed tage favntag med selve de livsvilkår, som især piger, der var gravide, med små børn eller på andre måder særligt udsatte, levede under.

Medarbejderne var opmærksomme på, at livet på gaden med dets særlige fællesskab kunne opleves attraktivt, fordi pigerne basalt set ikke kendte til andet. Hen ad vejen, på gaden og i huset lyttede de til pigernes drømme, gav dem mulig-

hed for at få nye hverdags erfaringer med skole og værksteder og åbnede for snakke om de første skridt hen imod det liv, de ønskede. Hverdags erfaringerne og det at tale om drømmene gav pigerne en unik mulighed for at forankre – og forankre igen og igen – deres drømme, i takt med at de fik nye oplevelser, nye erfaringer og ny bevidsthed om sig selv og egne muligheder. Efterhånden samarbejdede de også om at skabe mulighed for, at pigerne, efter et ophold i huset, kunne blive genforenet med deres familie eller andre, der var betydningsfulde.

Til sidst spurgte jeg lederen, om hun kunne forestille sig stedet blive overtaget og finansieret af offentlige midler. Hun smilede stort, ville ønske det, men var overbevist om, at det aldrig ville ske. Alt arbejde var finansieret af fonde.

Rundt om mangfoldigheden

Senere besøgte jeg et psykiatrisk hospital. Her var psykiatere og psykologer klare i deres visioner for deres fagområde, men manglede ressourcer. En ny psykiatrilov var blevet vedtaget, som radikalt skulle ændre på de forhold, jeg så under besøget, hvilket også var tiltrængt. Problemet var igen penge – også her kiggede de langt efter "Bill Gates Fond" eller andre erstatninger for det, som det offentlige ikke betalte.

Ghana har igennem en årrække opbygget traditioner for velfærd bygget op om initiativer taget af religiøse organisationer eller humanitære NGO'er. Det har skabt mangfoldighed i indsatsen, men også rejst spørgsmål, der handler om det samfundsmæssige ansvar for de mest udsatte. Tal på 70.000 gadebørn blev accepteret, men fortsat uden konkrete handlinger fra myndighedernes side.

I Danmark er vi tilsyneladende havnet i et særligt paradoks. På mange måder udfordres den danske velfærdsmodel. Det skal være effektivt og strømlinet. Krav om at passe ind. Kvalitetskontrol. Leve op til krav og forventninger. Ikke meget plads til at opbygge relationer, ikke plads til passionen, til at få drømmene i spil og gå utraditionelle veje, hvor nye fællesskaber kommer til at bære. Alt i alt mindre og mindre af den mangfoldighed, Danmark har været kendetegnet ved. Samtidig med at individualiteten fremhæves og prises, er det tilsyneladende sådan, at der bliver strammere regler for at udfolde denne individualitet. Nogle kalder det disciplinering.

Tænk hvis alle i Ghana skulle rette ind efter ideen om, at gadebørn ikke har håb om en anderledes fremtid. ■

*Søren Hertz, børne- og ungdomspsykiater
Metalog*

KLUMMEN (LAT. COLUMNA)

Psykolog Nyts klummetekster skrives på skift af seks personer, som har fået frie hænder til at ytre sig om tendenser i det moderne liv og samfund. Skribenterne repræsenterer vidt forskellige fagområder – og opgaven lyder ikke på at skrive om psykologi.

Når psykologen ikke

Misbrugsområdet kalder på psykologers kompetencer, fastslår Lotte Sønderby. Men endnu vigtigere på, at psykologer støtter hinanden på vejen mod vækst i den offentlige sektor.

Lotte Sønderby har noget på hjerte. Derfor gik hun på talerstolen til generalforsamlingen i 2014 med et opdrag om, at Psykologkampagnen skulle fortsætte i en form, hvor det offentlige arbejdsmarked blev vægtet.

Hvad ville hun, hvad er hendes vision?

- Vi har brug for, at respekten om psykologer i det offentlige øges, og at der kommer flere psykologer inden for misbrugsområdet, siger Lotte Sønderby.

I sit daglige virke fungerer hun som psykolog hos Center for Socialt Udsatte i Horsens. Derudover er hun medlem af styrelsen i Kommunalt Ansatte Psykologers Sektion, KAPS, hvor hun sidder som eneste repræsentant inden for voksenområdet. Hun forklarer, at som det ser ud i dag tiltrækker misbrugsområdet ikke særlig mange psykologer.

Misbrugsområdet er ifølge hendes udsagn lavstatus på flere

måder. Det er ikke blot borgeren, der er udsat, men også psykologen, og der er flere eksempler på, at psykologer sidder i socialfaglige stillinger – det vil sige, at de laver det samme arbejde som socialrådgiveren på kontoret ved siden af.

Oppe imod uvidenhed

Blandt nogle socialrådgivere kan der godt eksistere en holdning om, at en dygtig socialrådgiver kan det samme som en god psykolog. Lotte Sønderby tilkendegiver, at hun ofte oplever at blive mødt med en holdning om, at en psykologisk udredning bare er en 'psykologisk holdning'.

- Det var der en socialrådgiver, der sagde til mig, og så bliver jeg mismodig. Der er lang vej fra, at vi får talt os ind til, hvori forskellen består mellem det, jeg og en socialrådgiver laver. I nogle tilfælde er det svært at 'bevise', at man som psykolog skaber værdi.

BAGGRUND

Artiklen skal ses som en konkretisering af de tanker, der indgår i Psykologkampagnen-II. Kampagnen blev besluttet på generalforsamlingen i 2014. De politiske tanker bag er beskrevet i artiklen "P-II", Psykolog Nyt 13/2014.

anerkendes

Misbrugsområdet har nogle gamle traditioner, som vi desværre også er oppe imod. Det at forskning og evidens ikke altid tages for gode varer, betyder, at vi skal tænke os godt om, når vi kommer med argumenter i forhold til den psykologfaglige praksis.

- Vi er oppe imod uvidenhed og skal tro på det, vi gør! Jeg er oprindeligt uddannet som pædagog og kan huske, hvordan jeg dengang tænkte om det at indgå i relationer med borgere. Som pædagog sætter du dit personlige selv i spil sammen med borgeren, mens du som psykolog gør rigtig meget ud af at holde dig selv neutral og få den anden til at fylde mere. Jeg tænker, behandlerne gør det i den bedste mening, men klienterne bliver i mine øjne mindre fokuserede på deres egen proces og mere fokuserede på at gøre det, de tror, behandlerne ønsker.

Det undrer Lotte Sønderby, at psykologer inden for nogle offentlige områder ikke har en højere status. Eksempelvis synes hun, det er ærgerligt, når kolleger betvivler hendes udsagn eller stiller spørgsmål til det, hun siger: - For når vi siger noget, så siger vi det med en akademisk baggrund – det er ikke bare min holdning, siger hun og peger på, at der kan være en tendens til, at den socialfaglige medarbejder eller lederen i nogle tilfælde sætter psykologen i samme bås som dem selv.

- Men vi psykologer udtaler os ikke om noget, vi ikke har belæg for. Det være sig kendskab til forskning, eller når vi har undersøgt en person. Jeg tænker jo, at de udredninger, jeg laver, er ti gange bedre end de psykiatriske diagnoser, der bliver givet i afmagt over for misbrugere. Hvad er det, der gør, at en 20 siders udredning, det har taget mig måneder at lave, 'overrules' af en times samtale hos en psykiater? Det er, som om det først gælder, når lægen har været der.

Et mandat og en stemme

Alligevel er Lotte Sønderby ikke et sekund i tvivl om, at psykologen tilfører værdi og finder jobbet som psykolog dybt meningsfuldt. Særligt i mødet med de udsatte borgere, hvor der er et stort behov for at tilføre noget andet end de tilbud, der er i forvejen.

- Med en psykologfaglig viden kan du gå ind og forklare, hvorfor en misbruger bliver ved med at gøre det samme igen og igen

og falder tilbage i gamle mønstre. Samtidig kan vi kan lægge nogle andre strategier og anbefalinger ind.

- Når jeg laver udredninger, handler det meget om kontakt. Og det er jo det, vi psykologer er gode til. Muligheden for at kunne reparere på relationer, som er ødelagte. Det er det, vi kan i mødet med dem.

- Mange af de udsatte borgere møder med den holdning, at de "aldrig skal tale med en psykolog." De ender alligevel med at ønske at komme igen, fordi de fik noget brugbart med sig. Vi har faglighed til at gennemskue nogle dynamikker, uden at vi har en masse aktier med dem. Det synes jeg er en meget fornem opgave. Det handler ikke bare om misbrug, men meget mere om relationer.

Lotte Sønderby pointerer, at misbrugsområdet er spændende at gå på opdagelse i – måske særligt for erfarne psykologer. Det er ikke langt fra at være det sociale områdes akutenhed, for der kommer mennesker ind med mange forskellige problematikker. Derfor handler det om at vide lidt om det hele og kunne kaste det i de rigtige 'kasser'.

- Du bliver trænet i at screene folk, genkende mønstre og vurdere, hvornår der er noget, der er patologisk. Du bliver god til at skabe kontakt og fornemme, hvad der er på spil. Hvis man er interesseret i psykopatologi eller behandling, kan jeg ikke se et bedre sted at være end her.

Netop derfor er det Lotte Sønderbys vision, at kommunalt ansatte psykologer i fællesskab kan og skal gøre hinanden stærkere, så de får et mandat og en stemme. Fx inden for misbrugsområdet.

- Det kan godt være, det passer os dårligt i vores travle kalendere, men vi må mødes. For vi er nødt til at prioritere den psykologfaglige stemme højere op. Det ville gøre, at jeg stod meget stærkere over for mine socialfaglige kolleger. ■

Ditte Darkó, cand.psych., fagjournalist

Mange med senfølger efter fysiske og psykiske overgreb når langt op i voksenalderen, før de erkender deres behov for hjælp og tør stå ved det. En del finder frem til den telefoniske rådgivning Overgrebscenter.dk.

EN VELBEVARET

Mange mennesker ved ikke, hvad de skal stille op, når de mærker senfølger efter overgreb på egen krop. Det kan være svært at finde frem til den rette behandling, og dette bliver yderligere vanskeliggjort af, at en af senfølgerne netop kan være, at den overgrebsramte mangler handlekraft og derfor har svært ved at søge hjælp og få overblik over egen situation.

For nogle er senfølgerne efter overgreb invaliderende med betydelige indskrænkninger i oplevelsen af personlig frihed og livskvalitet, mens de for andre har en mere afgrænset betydning.

Vi arbejder som henholdsvis psykolog og socialrådgiver ved Overgrebscenter.dk, et telefonisk tilbud om rådgivning og vejledning til personer over 18 år, der lider af senfølger efter fysiske eller psykiske overgreb i opvæksten.

De overgrebsramte, der henvender sig til os, oplever, at senfølger fx påvirker deres psykiske velbefindende i forhold til parforhold, familie, venner, uddannelse og arbejdsliv. Samtidig påvirker de psykiske, sociale og fysiske faktorer hinanden, hvilket kan komplicere den enkeltes situation og tilstand yderligere. Mange af de overgrebsramte er diagnosticeret med PTSD, depression, angst og personlighedsforstyrrelser.

Derudover kommer vanskelighederne med at overskue kompleksiteten i, hvordan behandlingsmulighederne er skruet sammen, som igen kan afhænge af, hvor man befinder sig i landet. I Overgrebscenter.dk er erfaringerne, at mange mennesker med senfølger efter fysisk eller psykisk vold op-

HEMMELIGHED

lever, at det kan være vanskeligt at navigere i det offentlige system. Det er svært at finde frem til den rette behandling. I heldigste fald kan de få tilbudt behandling i psykiatrisk regi, men derudover mangler der gratis behandlingsmuligheder for denne målgruppe.

Almindelige tendenser

Rådgivningen henvender sig primært til de overgrebsramte, men også til pårørende, fagpersoner og studerende, der har spørgsmål om emner vedrørende overgrebsproblestillinger.

Mange kontakter os, fordi det er gået op for dem, at der kan være en sammenhæng mellem de overgreb, de har været udsat for i opvæksten, og de vanskeligheder, de nu har i voksenlivet. Det er helt almindelig, at man først er parat til at tale om følgerne af en svær opvækst, når man

For nogle er senfølgerne efter overgreb invaliderende med betydelige indskrænkninger i oplevelsen af personlig frihed

fx selv får børn, når der sker større begivenheder i ens liv, eller når man får tilstrækkeligt med ro i livet.

Først da kan man være parat til at mærke, erkende og forstå sammenhængen mel-

lem de psykiske, somatiske og sociale vanskeligheder, man har kendt til i årevis. Mange har en angst for at gentage de dysfunktionelle tilknytningsmønstre og uhensigtsmæssige handlemønstre over for deres egne børn.

Gennemsnitsalderen på henvendelsestidspunktet er da også ca. 35 år, hvilket indikerer, at der går lang tid, før mennesker med denne type barndomsoplevelser erkender sammenhængen og er parate til at gøre noget aktivt for at bedre deres situation.

Vi møder typisk stor rådvildhed hos de mennesker, der kontakter os. De savner overblik over deres egen situation, men altså også over, hvor de kan søge hjælp.

Det er vores erfaring, at mange, der har været udsat for fysiske og psykiske overgreb i barndommen, har søgt hjælp og er i behandling, men selv om de er i behandling, får de ikke altid fortalt behandleren om de overgreb, der er overgået dem. De er derfor ofte usikre på, om de er kommet i behandling det rigtige sted, og om de i det hele taget får den behandling, de har brug for.

Det er stadig tabubelagt at have været udsat for fysiske og psykiske overgreb, og det kan være svært for den overgrebsramte at få skabt tillid til behandleren, da manglende tillid og tiltro til andre mennesker er en af de typiske senfølger efter overgreb. Inden de kommer så langt, har mange været vidt omkring i det sociale- og sundhedsfaglige system. Vi får derfor ikke så få henvendelser fra mennesker, der aldrig før har delt deres oplevelser med nogen.

Hvad kan der gøres?

Som rådgivere kan vi hjælpe med at afklare problemstillinger, skabe overblik og støtte til at komme videre ved at finde frem til relevante rådgivnings- eller behandlingsmuligheder – så vidt muligt i nærheden af vedkommendes bopæl. Selv om centret organisatorisk er tilknyttet Center for Seksuelt Misbrugte i Odense, dækker tilbuddet hele landet.

Den enkelte støttes i sin parathed til at handle på de vanskeligheder, der opleves, og hjælpes skridtet videre i denne proces. Endvidere giver vi rådgivning til dem, der er på venteliste til at komme i behandling, og som har brug for råd til, hvordan de kan udholde ventetiden.

En del af dem, der ringer til Overgrebscentret, har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Her findes der tre centre for voksne seksuelt misbrugte i Århus, Odense og København.

Der savnes imidlertid gratis tilbud ud over de psykiatriske tilbud til mennesker, der har været udsat for fysiske overgreb af ikke-seksuel karakter. Klienter efterspørger et behandlingstilbud med en helhedsorienteret forståelse, der rækker ud over symptombehandling og en diagnoseopdelte behandlingstilgang, da en belastende barndom skaber komplekse problematikker, der kræver indsats både på det psykiske, fysiske og sociale område samt en forståelse for samspillet mellem disse. ■

*Mette List Elhøj, cand.psych.
Lars Hejgaard, socialrådgiver*

DANSK PSYKOLOGISK FORSKNING –

Psykolog Nyt bringer i denne rubrik resumeer af originalartikler, systematiske review og metaanalyser, der er publiceret af danske forfattere i danske eller internationale peer-review tidsskrifter.

Manuskriptvejledning mv.: www.dp.dk > Psykolog Nyt > Om bladet > Forskningsstof.
Indlæg sendes pr. e-mail til danskpsykologiskforskning@dp.dk.

Redaktion: Fra Universitetssektionen: Ane Søndergaard Thomsen (AAU), Janni Niclasen (KU), Mimi Yung Mehlsen (AU), Nina Rottman (SDU) & Halfdan Skjerning (SDU). Desuden Jørgen Carl, Psykolog Nyt.

Musik til forbedring af søvnkvalitet hos traumatiserede flygtninge

Søvnproblemer er udbredte hos mennesker, der kæmper med eftervirkningerne af traumatiserende begivenheder. For lidt søvn kan resultere i manglende energi og reduktion af både emotionelt og kognitivt funktionsniveau, og det er derfor vigtigt at tage hånd om. Musik har i alle kulturer været knyttet til søvn gennem vuggeviser, og undersøgelser viser, at mange mennesker bruger musik, når de har svært ved at sove. Hvorvidt søvnkvaliteten bliver bedre af at lytte til musik, er dog ikke særlig velundersøgt.

Formålet med dette pilotstudie var at undersøge, om musiklytning ved sengetid kunne forbedre søvnkvaliteten hos traumatiserede flygtninge. Desuden ville vi undersøge, om musikken påvirkede velbefindende, samt graden af traumesymptomer.

Studiet inkluderede 19 flygtninge med traumesymptomer og søvnproblemer, hvoraf 15 gennemførte hele forløbet. Deltagerne var fra en bred vifte af lande med en overvægt af flygtninge fra Mellemøsten (73 %). Deltagerne blev tilfældigt fordelt i en interventionsgruppe og en kontrolgruppe. Interventionsgruppen fik en musikafspiller designet til at kunne bruges i sengen, samt en ergonomisk pude, som passede til afspilleren. Kontrolgruppen fik kun den ergonomiske pude, og alle deltagere fik at vide, at vi undersøgte ikke-farmakologiske interventioner til forbedring af søvn. Interventionsgruppen blev bedt om at lytte til musik om aftenen, når de gik i seng. Musikken var karakteriseret ved et langsomt tempo, stabil dynamik og en enkel struktur.

Interventionsperioden var tre uger, og alle deltagere udfyldte standardiserede spørgeskemaer om søvnkvalitet (PSQI), traumesymptomer (PTSD-8) og velbefindende (HDYF) før og efter.

Deltagerne, som lyttede til musik, oplevede en signifikant forbedring af deres søvnkvalitet samt en bedring af generelt

velbefindende efter interventionen, hvilket ikke var tilfældet for kontrolgruppen. Der var ingen ændring i traumesymptomer i nogen af grupperne.

Undersøgelsen viser, at musiklytning kan have en positiv effekt på søvnkvalitet og velbefindende hos traumatiserede flygtninge. Der er dog brug for yderligere forskning for at stadfæste denne effekt og undersøge mulige virkningsmekanismer. Søvnproblemer er et stort problem for mange mennesker i det moderne samfund med konsekvenser for både fysisk og psykisk helbred. Musik kan potentielt set bruges som en enkel og billig måde at bedre søvnkvalitet på.

Reference: Jespersen, K.V. & Vuust, P. (2012). The effect of relaxation music listening on sleep quality in traumatized refugees: A pilot study. *Journal of Music Therapy*, 49(2), 205-229.

Forfatter/kontakt: Kira Vibe Jespersen, Center for Funktionel Integrativ Neurovidenskab (CFIN), Klinisk Institut, Sundhedsvidenskabeligt Fakultet, Aarhus Universitet. kira@cfin.au.dk.

Syge på arbejde øger deres risiko for depression

Ansattes sygefravær er i fokus for mange arbejdsgivere, der ser det som både omkostningsfuldt og som et tegn på dårlig trivsel og helbred. Mindre opmærksomhed er der på et voksende problem, relateret hertil – det såkaldte *sygenærvær* (SN), der består i, at ansatte møder på arbejdet, selv om de føler sig syge (gælder ikke kronisk syge).

På europæisk plan er Danmark et af de lande, hvor sygenærvær er hyppigst forekommende (op til 50 % i Danmark, i forhold til gennemsnit 41 % for mænd og 45 % for kvinder i Europa). Denne udvikling kan være problematisk, idet flere undersøgelser viser, at det at møde syge på arbejdet forringer helbredet yderligere, ud over at det nedsætter arbejdssevnen og er omkostningsfuldt for arbejdspladsen. Sygenærvær øger risikoen for en række helbredsproblemer, herunder hjertekarsygdomme, dårlig psykisk trivsel samt lavt selv-vurderet helbred, og det kan resultere i senere langtidssygefravær.

Denne artikel har som formål at kaste yderligere lys over sygenærværets helbredsmæssige konsekvenser. Mere præcist undersøges hvorvidt det at møde syge på arbejde kan øge risikoen for depression, der anses som en af de hyppigst forekommende lidelser i middel- og højindkomstlande.

Studiet tager udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse af psykisk arbejdsmiljø, helbred og velbefindende blandt 1271 ansatte ved 60 danske virksomheder, som deltog i både 2006 og 2008. Forekomst af depressive symptomer hos de ansatte blev undersøgt ved hjælp af den anerkendte test, *Major Depression Inventory*, der er udviklet ud fra DSM-IV.

Resultaterne viser, at 4,9 % af de ansatte udviklede en depression i den toårige periode, hvor undersøgelsen forløb, og der ses en statistisk signifikant sammenhæng med sygenærvær. Ifølge undersøgelsen forøges risikoen for depression med mere end det dobbelte, hvis man møder syge på arbejdet i mere end 8 dage sammenlagt på et år. Resultatet blev kontrolleret for forhold, der kunne forstyrre sammenhængen, herunder blandt andet helbredsproblemer og dårligere psykisk helbred ved starten af undersøgelsen, men dette viste sig ikke at have signifikant indflydelse på sammenhængen imellem sygenærvær og depression.

Sammenhæng imellem sygenærvær og depression kan forklares på flere måder. En mulig forklaring kan være, at man ikke når at blive rask efter sygdom før man går på arbejdet igen. Når man arbejder mens man er syg, er ens arbejdssevne ofte nedsat. Dette resulterer i, at man må lægge ekstra energi i arbejdet for at nå det forventede, hvilket øger stressniveauet og i sidste ende begrænser restitutionen. I denne onde spiral når man således aldrig at komme sig over sygdommen. Det belaster kroppen og det kan over længere tid danne grundlag for psykiske lidelser såsom depression.

En anden forklaring på sammenhængen kan være, at det at møde syge på arbejde kan følges af anden adfærd, der er skadelig for helbredet. Eksempelvis at man ikke får nok søvn, ikke er fysisk aktiv, spiser usundt osv. – adfærd, der øger risikoen for at udvikle depression.

En tredje forklaringsmulighed kan være, at det at møde syge på arbejde kan give grund til gnidninger med kolleger, der må arbejde ekstra, fordi den syge ikke kan producere så meget, som det forventes. Det dårlige sociale miljø kan lede til dårligere psykisk helbred og i sidste ende depression.

Undersøgelsen peger på sygenærvær som et aktuelt fænomen, der kræver opmærksomhed på lige fod med sygefravær, idet det kan have alvorlige konsekvenser for det psykiske helbred. Risikoen for at udvikle en depression øges signifikant hvis den ansatte møder syge på arbejde mere end 8 dage på et år (gælder ikke ved kronisk sygdom). Disse resultater kan være en påmindelse til forskere og arbejdsgivere om at udvide deres perspektiv i forståelsen af sammenhængen imellem ansattes mødeadfærd, helbred og arbejdssevne. På baggrund af denne viden bør ledere og HR-konsulenter øge opmærksomheden på sygenærværet og forsøge at forebygge, at de ansatte presses til at møde på arbejde trods sygdom. Dette kan være et skridt på vejen til en arbejdsplads med mere trivsel og i sidste ende mindre sygefravær.

Reference: Conway, P.M., Hogh, A., Rugulies, R., Hansen, Å.M. (2014): Is sickness presenteeism a risk factor for depression? A Danish 2-year follow-up study. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 56(6):595-603.

Forfatter/kontakt: Ida Emilie Fjord-Larsen, videnskabelig assistent, Institut for Psykologi, Københavns Universitet, ida.fjord-larsen@psy.ku.dk eller Paul Maurice Conway, gæstelektor, Institut for Psykologi, Københavns Universitet, paul.conway@psy.ku.dk.

Børn af etnisk danske, indvandrere- og flygtningeforældre

Børn og unge af indvandrere repræsenterer i Danmark en etnisk minoritetsgruppe. De kan enten vokse op med forældre, der er kommet til Danmark for at arbejde, eller med forældre, der er flygtet hertil og derfor måske er traumatiserede. At vokse op i en etnisk homogen kultur, som fx den danske, kan være specielt udfordrende for unge fra en etnisk minoritetsgruppe, hvorfor disse børns mentale sundhed er blevet undersøgt i flere studier.

Studiernes konklusioner er ikke entydige. Mens nogle undersøgelser rapporterer om en øget forekomst af mentale problemer hos flygtningebørn, har andre forskere ikke været i stand til at påvise dette. En af årsagerne til denne mangel på konsistens er måske metodiske forskelle i undersøgelsesdesign, fx hvordan defineres et flygtningebarn, skelnes der mellem flygtninge og indvandrere, med videre?

Med dette som udgangspunkt besluttede vi os for at undersøge forekomsten af psykologiske vanskeligheder blandt tre grupper børn og unge. Den første gruppe bestod af 'etnisk danske børn' defineret som børn, der rapporterede af have to etnisk danske forældre. Den næste gruppe bestod af børn med to forældre fra indvandrerlande, mens den sidste gruppe bestod af børn med to flygtningeforældre. Indvandrer- og flygtningestatus blev defineret ud fra Udenrigsministeriets officielle liste over flygtningelande.

De børn, der rapporterede, at deres forældre tilhørte to forskellige grupper (eksempelvis en dansk og en indvandrer) eller ikke havde oplyst etnicitet, blev ekskluderet fra undersøgelsen (i alt 36). Vi havde en hypotese om, at indvandrerbørn ville rapportere flere somatiske og psykologiske problemer end gruppen af etnisk danske børn, mens gruppen af flygtningebørn ville rapportere endnu flere problemer sammenlignet med de to andre grupper.

Rekruttering af børn til projektet blev indledningsvis varetaget af OASIS-behandling og Rådgivning for Flygtninge. Flygtningefamilier, der havde været i kontakt med OASIS, blev inviteret til at deltage i undersøgelsen, hvis de boede inden for en radius af 50 km fra København, havde permanent opholdstilladelse i Danmark og havde børn i alderen 11-16 år. Ud af de 51 familier, der blev kontaktet, gav 15 familier deres samtykke til, at deres børn måtte deltage i undersøgelsen. For at sammenligne flygtningebørnene med andre børn fra samme sociodemografiske miljø blev klassekammeraterne til de 15 børn ligeledes inkluderet i undersøgelsen. Derudover inddrog vi en gruppe flygtningebørn rekrutteret fra Ungdommens Røde Kors' lektiecafeer.

I alt deltog 332 børn og unge i alderen 8 til 18 år i undersøgelsen, hvoraf 148 børn rapporterede at have to danske forældre, 81 børn to indvandrerforældre og 67 børn to flygtningeforældre.

Samtlige deltagere udfyldte følgende spørgeskemaer: The Health Behaviour in School-aged Children Symptoms Checklist (HBSC), the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), and the Revised Children's Anxiety and Depression Scale (RCADS).

Vi fandt ingen alders- og kønsforskelle mellem de tre grupper. Derimod fandt vi signifikante forskelle mellem de tre grupper på enkelte skalaer. Vi fandt færre selvrapporterede adfærdsproblemer hos danske børn sammenlignet med både indvandrer- og flygtningebørn. Flygtningebørn rapporterede ligeledes flere problemer med venner, flere OCD-symptomer og mere separationsangst end danske børn.

En mulig forklaring på, at indvandrer- og flygtningebørn har flere adfærdsforstyrrelser end danske børn, kan være, at børn i disse familier ikke har dansk som modersmål. Konflikter kan således have rod i sproglige misforståelser, når den unge interagerer med omgivelserne. Vores resultater viste også, at de tre grupper er mindre forskellige med hensyn til internaliserende lidelser, end vi havde forventet. Denne ensartethed viste sig endvidere ved, at mindst 30 % af alle tre grupper scorede over klinisk cut-off. Dette høje tal kan måske tilskrives at alle grupper stammede fra lavindkomstområder.

Konklusionen er således, at både flygtninge og indvandrerbørn og unge har flere psykiske problemer end etnisk danske børn. Forskellene mellem de to ikke etnisk danske grupper tyder desuden på, at der er behov for at skelne mellem disse grupper og vurdere, hvilke særlige behov børn af flygtninge har.

Forfatter: Janni Niclasen, cand.psych., ph.d. (adjunkt), janni.niclasen@psy.ku.dk, Ingrid Leth, cand.psych. (lektor emeritus) og Barbara Hoff Esbjørn, cand.psych., ph.d. (professor, mso). Alle ansat på eller tilknyttet Institut for Psykologi, Københavns Universitet.

Reference: Ingrid Leth, Janni Niclasen, Else Ryding, Yasmine Baroud, Barbara H. Esbjørn (2014). Psychological Difficulties among Children and Adolescents with Ethnic Danish, Immigrant, and Refugee Backgrounds. *Scandinavian Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology*. Vol. 2(1):29-37.

Forbedring af skala-items, som ikke fitter Rasch-modellen

Udviklingen af test-/måleskalaer til at måle latente psykologiske, og andre, egenskaber og tilstande er en både tids- og ressourcekrævende proces med mange trin. Uanset hvilken model der trækkes på i udviklingen af en sådan skala, ligger det største tids- og ressourceforbrug i starten af udviklingsprocessen, dvs. frem til, at den første datasample er klar til at foretage den indledende psykometriske analyse.

Det at der anvendes så forholdsvis mange ressourcer på at nå frem til en første skala/test-version, står i skarp kontrast til den hyppigst anvendte strategi til at bestemme den endelige skala/test; den såkaldte salamimetode, hvor de items (dvs. opgaver eller spørgsmål, mv.), der på forskellig vis ikke lever op til de opstillede krav, simpelt hen fjernes fra skalaen og smides væk. Salamimetoden leder da indimellem også til, at den resulterende skala består af så få items, at det er nødvendigt at udvikle nye items med samme niveau af tids- og ressourceforbrug som ved de oprindelige items.

For at assistere skala-udviklere i forhold til at bevare så meget som muligt af den oprindelige pool af items har vi udviklet en systematisk strategi til at forbedre items af utilstrækkelig psykometrisk kvalitet, der kan identificere, hvilke items der kun behøver en let modificering, og hvilke items der bør udskiftes med nye items, og som også giver information om, hvordan items skal modificeres, henholdsvis udskiftes. Strategien kombinerer resultater fra grafiske loglineære Rasch-analyser med resultaterne fra teorinære indholdsanalyser til et hierarki af systematiske beslutninger om, hvilke items der skal modificeres, hhv. udskiftes for at forbedre skalaens psykometriske egenskaber (dvs. fitte Rasch-modellen uden afvigelser).

Artiklen præsenterer først strategien til item-forbedring og eksemplificerer derefter strategiens anvendelse ved at se på resultaterne af grafiske loglineære Rasch-analyser og indholdsanalyser af items i den fysiske funktionsskala i SF-36, samt på basis af dette at fremsætte forslag til forbedring af items i denne skala.

Strategien blev oprindeligt udviklet og afprøvet i forbindelse med udviklingen af en dansk læringsstiltest (The Danish Self-Assessment Learning Styles Inventory, D-SA-LSI), baseret på Sternbergs *theory of mental self-government* og de indeholdte læringsstile. Anvendelsen af strategien førte i læringsstilsprojektet til, at ud af 13 læringsstilskalaer blev 10 skalaer psykometrisk væsentligt forbedret, én skala viste ikke nogen psykometrisk forbedring, og to skalaer viste lettere forringet psykometrisk kvalitet – den ene på grund af en fejl i strategianvendelsen.

Strategien har desuden været anvendt i forbindelse med udviklingen af seks skalaer til semesterevaluering af cand.merc.-programmerne ved Copenhagen Business School. Resultaterne var i dette tilfælde også positive, men kan ikke udelukkende

tilskrives anvendelsen af strategien i item-revisionen, idet den første version af skalaerne ikke var indholdsmæssigt skarpt defineret, og vi således måtte foretage revisioner af items, som ikke var bestemt udelukkende af strategien.

Et detaljeret studie af udgangspunkterne, revisionerne og resultaterne i læringsstilsprojektet gav desuden anledning til at skelne mellem tre typer af resultater: de stærkt forudsigelige, de moderat forudsigelige og de dårligt forudsigelige. Og det blev i dette studie tentativt konkluderet, at jo bedre en basis der var for at lave items-forbedringer, jo mere forudsigeligt var resultatet, og denne konklusion blev senere støttet af de relativt mindre forudsigelige resultater i evalueringsprojektet.

Strategien bliver p.t. anvendt og således yderligere afprøvet i to projekter; et, som har til formål at udvikle et dansk spørgeskema, der måler *statistics anxiety* baseret på *the Statistical Anxiety Rating Scale* (STARS), og et, der har til formål at udvikle en dansk tilpasset version af *the Dallas Pain Questionnaire* (DPQ).

Reference: Nielsen, T. & Kreiner S. (2013). Improving items that do not fit the Rasch model: exemplified with the physical functioning scale of the SF-36. *Annales de L'I.S.U.P. Publications de L'Institut de Statistique de L'Université de Paris, Numero Special*, 57(1-2), 91-108.

Forfatter/kontakt: Tine Nielsen, Institut for Psykologi, Københavns Universitet, tine.nielsen@psy.ku.dk.

PPR-håndbogen

Fra A til Z bliver Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) forklaret og forsvaret. Fortrinligt opslagsværk for medarbejdere i PPR og deres samarbejdspartnere.

Bogen med den indlysende titel ”PPR-håndbogen” er skrevet af en vidende psykolog med flere års virke inden for den pædagogiske psykologi og PPR. Hertet banker fortsat for fagfeltet og forvaltningsopgaven. En bog om et forvaltningsfænomen, hvorom vinde hvisler og bølger brydes.

Ansatte i PPR kender formentlig Vejledning om PPR. Pædagogisk-psykologisk rådgivning (2000). Håndbogen skal udfylde samme funktion for PPR og den enkelte PPR-medarbejder, som vejledningen gjorde. Den skal give svar på, hvilke arbejdsopgaver PPR's ledelse og medarbejdere skal eller bør påtage sig at løse i samarbejde med børn, elever, forældre, samarbejdspartnere og kolleger. PPR-håndbogen har utvivlsomt fremtiden for sig, så det er endnu for tidligt at vurdere, om den vil få den tilsigtede funktion. En forskel mellem de to publikationer bør nævnes: Mens vejledningen var resultatet af en nipersoners arbejdsgruppes anstrengelser, er håndbogen et enmandsværk. Begge burde indgå i en sammenlignende analyse. Det fortjener håndbogen.

Bogen indeholder historiske fakta om baggrunde, som førte til psykologers uddannelse inden for det pædagogisk psykologiske fagfelt, og nutidige ønsker til professionsudøvende psykologer inden for feltet.

Hele vejen rundt i PPR

Kombinationen af en udførlig indholdsfortegnelse, en kortfattet læsevejledning (side 20-21) og et stikordsregister (side 205-207) gør opslagsværket overkommeligt at navigere effektivt i, også i en varieret og travl arbejdsdag.

Få læste sider klæder hurtigt målgruppernes repræsentanter på til at indgå i kvalificerede drøftelser og kvalificerende refleksioner om muligheder for samarbejde om løsninger af de mangesidige udfordringer, som kendetegner arbejdet i PPR – eksempelvis mellem børn, forældre, dagtilbud, elever og skole.

I indledningen sætter forfatteren med fire hegnspæle hjør-

nerne af i et tænkt kvadrat. Pælene hegner bogens overordnede emner ind, som blandt andet er spørgsmålet om PPR's eksistens, øget decentralisering og aktuelle udviklingstendenser.

Forfatterens viden om arbejdsdagen i kommunal forvaltning generelt og i PPR i særdeleshed er entydigt tydelig bogen igennem. En viden, som kan eksemplificeres med kapitlernes overskrifter: 'PPR om et kommunalt kompetencecenter', 'Tidlig indsats og arbejdet i daginstitutioner for småbørn', 'PPR's arbejde og samarbejde på skolen', 'PPR's arbejds- og indsatsformer i skolen', 'Udvikling og ledelse af PPR's virksomhed', 'Arbejdet og samarbejdet på PPR', 'Skolens virkelighed og PPR', 'Hvad er det for en virkelighed, PPR skal fungere i?', 'PPR og den øvrige lovgivning på undervisningsområdet' og 'PPR's arbejde for de 6-18-årige i forhold til folkeskoleloven'.

Siger man først PPR, siger man ofte øjeblikket efter lovgivning i forskellige afskygninger. I bogen gennemgår forfatteren gældende lovgivning, hvis paragraffer skal iagttages, når man beskæftiger sig med PPR. Lovgivningen bliver udlagt og fortolket, så læseren har mulighed for at forstå forfatterens ræsonnementer og deraf at vurdere gyldigheden af de præsenterede udlægninger. Et gedigent og troværdigt stykke arbejde med åbenbare muligheder for efterprøvelse og gendrivelse.

Bogen giver et fortrinligt indblik i PPR-virksomhed anno 2014. Det gør den velegnet at læse for de tilsigtede målgrupper, som er PPR's samarbejdspartnere, PPR's ledelse og medarbejdere.

Udvælg nogle kapitler, læs dem og drøft dem med samarbejdspartnere, ledelse og kolleger. Det er givetvis givet godt ud. ■

Henrik Eriksen

BOGDATA

Bjarne Nielsen: PPR-håndbogen. Dansk Psykologisk Forlag, 2014. 207 sider. 299 kr.

Majbritt Augustinus:

▣ **Tavs børn – om selektiv mutisme.**

0,5-1 % af alle børn lider af selektiv mutisme. Tavsheden begynder ofte i 3-årsalderen og ses sjældent efter det 9. år. Alligevel er kendskabet til lidelsen i Danmark ikke stort – heller ikke blandt fagpersoner. Bogen redegør for den aktuelle viden på området samt behandlingsmulighederne og indeholder bl.a. bidrag fra børnepsykiater Per Hove Thomsen og børnepsykolog Aino Holme. Derudover indeholder bogen cases fra familier, der har haft selektiv mutisme tæt inde på livet, og som fortæller, hvordan børnene overvandt deres angst.
Frydenlund, 2014, 152 sider, 249 kr.

Inge Schützsack Holm:

▣ **Det personlige lederskab.**

At være leder er ikke en rolle, man kan tage af og på, men et stærkt personligt anliggende. Lederens egen personlighedskonstitution bliver et vigtigt omdrejningspunkt for udførelsen af lederjobbet. Begrebet det personlige lederskab bliver belyst gennem forskellige udviklingspsykologiske teorier, herunder særligt neuroaffektive, tilknytningsteoretiske og eksistentielle perspektiver.
Hans Reitzels Forlag, 2014, 200 sider, 300 kr.

Karsten Tuft:

▣ **Pædagogik og etik.**

Bogen giver læseren historisk og begrebsligt indblik i etikens relation til pædagogikken. Gennem et vue over et udvalg af pædagogikkens hovedpersoner – fra Platon og Aristoteles over Kant, Schläzer og Basedow til Freud og Piaget – samt gennem refleksioner over centrale begreber: opdragelse, leg, trivsel, udvikling og læring – får læseren skærpet sin etiske bevidsthed.
Akademisk Forlag, 2014, 230 sider, 269 kr.

Lisbeth Jørgensen; Signe Schneevoigt Matthiesen; Mikael Thastum:

▣ **Børn og angst.**

Mørke, lukkede rum, adskillelse fra mor og far ... Angst er en naturlig del af børns udvikling, og alle børn oplever i perioder angst i en eller anden grad. Nogle børn er mere ængstelige end andre – og for nogle bider angsten sig fast. Angsten bliver altoverskyggende og langvarig, og der skal mindre til at udløse den. Men hvad kan man som forælder selv gøre for at hjælpe sit barn – og hvornår bør man søge professionel hjælp?
Dansk Psykologisk Forlag, 2014, 172 sider, 269 kr.

Anne Vibeke Fleischer; Jeanette Ringkøbing Rothenborg:

▣ **Ung med autisme.**

Bogen er bygget op 12 samtaler med unge med autisme i alderen 13-19 år. Samtalerne tager udgangspunkt i fire temaer: Selvopfattelse. Venskab og samspil. Kærester og kroppen. Håb og drømme. De unge giver vidt forskellige perspektiver og gør sig umage med at forklare ærligt og grundigt, hvordan de oplever teenagealderen. Derved giver bogen et indblik i udviklingen fra barn til voksen for unge med autisme.
Dansk Psykologisk Forlag, 2014, 206 sider, 299 kr.

Helle Kjærgård:

▣ **Mit urolige barn.**

Hvad kan forældre og andre i nærheden af et uroligt barn gøre for at få en bedre hverdag? Bogen præsenterer den nyeste viden inden for børneneuropsykologien og neuropædagogikken, som har givet os megen ny viden og langt flere handlemuligheder. Og den kommer med eksempler på, hvordan man kan få hverdagen i familien til at fungere bedre. På denne måde bygges der bro mellem moderne hjerneforskning og børneneuropsykologi på den ene side og familiernes praktiske hverdag på den anden.
Frydenlund, 2014, 208 sider, 269 kr.

NYE BØGER

præsenterer de nye bogudgivelser primært inden for det psykologiske område. Det redaktionelle princip er at søge inspiration til omtalen fx i forlagenes pressemeddelelser. En omtale er en omtale – ikke redaktionens anbefaling af bogen.

Prisangivelserne er vejledende.

KREDSE

Kreds Nordjylland

▣ *Fyraftensmøde*

Psykolog Janne Hertz holder tirsdag 9. september kl. 17-19.30 foredrag om "Stress hos psykologer". Sted: Magisterforeningens lokaler, Østerågade 19, 3. sal, Aalborg (over Jensens Bøfhus).

Hvad stiller psykologer op, når vi selv rammes af ubalancen mellem antallet af opgaver, tid og krav?

Kirstine Bruun Larsen

Kreds Sønderjylland

▣ *Ordinært årsmøde*

Kredsen holder sit ordinære årsmøde (generalforsamling) onsdag 5. november 2014 kl. 17.30 på Christies, Sdr. Hostrup Kro, Sdr. Hostrup Østergade 21, Aabenraa. Dagsorden ifølge vedtægterne.

Yderligere oplysninger om arrangementet i selskabets netværksrum i 'Mit DP', login via www.mitdp.dk.

Poul Hougaard, formand

Kreds Vejle

▣ *Fyraftensmøde*

Kend din pensionsordning – måske kan den mere, end du tror. Ved MP pensionsrådgivere Tina Damgård Pedersen og Lisa Martens, som fortæller, hvordan vi er dækket, og hvilken service vi kan forvente fra MP Pension. Der er plads til afklaring af individuelle forhold angående pension.

Tid og sted: 28. oktober 2014 kl. 16-18 i mødelokale Storebælt, Kolding Sygehus, Skovvangen 6-8, Kolding. Gå ind af hovedindgangen, op ad trappen, drej 180 grader til højre, så ligger lokalet for enden af gangen. Vi opsætter skilte. Arrangementet er gratis. Kredsen er vært ved kaffe og kage samt en vand. Se mere på kredsens hjemmeside på www.dp.dk.

Tilmelding senest 20. oktober til lisbeth.thuesen@rsyd.dk med oplysning om navn og arbejdsplads. Skriv "pensionsmøde" i emnefeltet på e-mailen.

Lisbeth Thuesen

SEKTIONER

Kommunalt Ansatte Psykologers Sektion

▣ *Generalforsamling*

KAPS holder 23. september 2014 generalforsamling på Vingstedcentret. I den anledning kan man nu læse styrelsens beretning på sektionens hjemmeside på www.dp.dk.

Styrelsen fra KAPS

SELSKABER

Selskabet Interkulturel Psykologi, SIP

▣ *Ordinær generalforsamling*

Selskabet indkalder til ordinær generalforsamling onsdag 29. oktober 2014 i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø., fra kl. 17.

Kl. 17: Oplæg af Associate Professor Rashmi Singla, RUC & NGO TTT: "New Developments in Psychological Academic Teaching: Diasporic Identities, Mixedness and Transnationalism in the context of Globalization".

Kl. 18.30: Jubilæumsreception i anledning af, at SIP fylder 20 år.

Kl. 19-20.30: Generalforsamling. Vi håber på nye medlemmer i styrelsen i en tid med mange opgaver.

Forslag til dagsorden indsendes til ingerbirk@hotmail.com senest 4 uger før.

SIP's styrelse

Psykologfagligt Selskab for Autisme

▣ *Generalforsamling og arrangementer efterår*

3. november 2014: Generalforsamling for selskabets medlemmer, holdes i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø. Dagsorden vil fremgå af vores hjemmeside.

Tilmelding til ps.autisme@gmail.com senest 8 dage før pga. traktementet.

Det første styrelsesmøde vil blive holdt samme sted kl. 20.30 til 21.30.

1. december 2014 kl. 14-18: Kursus med Phoebe Caldwell vedr. autisme og selvet.

Se mere på selskabets hjemmeside på www.dp.dk samt i Psykolog Nyt.

Selskabsstyrelsen

ØVRIGT

Center for Analyse af Børnetegninger CAB

▣ *Stormøde*

Sylvia Blazejowski fortæller om Børnehjælpsdagens projekt i 2011, hvor 100 anbragte børn fra 9 forskellige døgninstitutioner har arbejdet kunstnerisk med deres selvportræt.

Tid og sted: Lørdag 13. september 2014 kl. 13-16 i VUC, Nybrovej 114, Lyngby, lokale 070 i sydfløjen. Gratis for medlemmer af CAB. Gæster 70 kr. Kaffe og te kan købes. For yderligere oplysninger: www.cab-boernetegninger.dk.

Lone Søndergaard

Sex & Samfund, Dansk Forening for Klinisk Sexologi & Sexologisk Forskningscenter

▣ *Hertoft-eftermiddag*

Torsdag 25. september 2014 kl. 16-18 afholdes møde i Psykiatrisk auditorium, Rigshospitalet, Henrik Harpestrengs Vej (opgang 61a). Fri adgang. Yderligere information: www.sexogsamfund.com og www.klinisksexologi.dk.

Emnet er "Med storken i skole – seksualundervisning i 200 år" v/Anne Katrine Gjerløff, Line Anne Roien & Iben Cathrine Vyff.

I år markerer vi, at der siden 1814 har været undervisningspligt i Danmark. I den anledning sætter vi fokus på skolerens seksualundervisning gennem to århundreder. I tre oplæg fortæles der om udviklingen fra 1800-tallets religiøst funderede vejledninger over det gradvise farvel til historien om storken til mellemkrigstidens debat og den obligatoriske seksualundervisning i 1970. Ikke mindst udviklingen fra de frisindede 70'ere til 80'ernes og 90'ernes "sikker sex"-kampagner illustrerer, at faget altid har måttet tilpasse sig mange forskellige aktører og interesser. Eftermiddagen vil også præsentere de splinternye mål for seksualundervisningen og give et bud på, hvor det timeløse fag er på vej hen.

Christian Graugaard

Nye kurser i kursusprogrammet 2014

Det er vigtigt at tilmelde sig kurserne inden til- og afmeldingsfristens udløb, idet der umiddelbart efter denne frist tages stilling til, om kurset kan iværksættes. Tilmeldingsfristen kan ses på det enkelte kursus på www.dp.dk - kursusprogram 2014. Tilmelding foregår via "Mit-DP".

› 3.5. Angst og depression

Tid og varighed

Mandag 22. september – tirsdag 23. september 2014.
Varighed: 12 timer.

Sted

Dansk Psykolog Forening, København.
Eksternat.

Pris

3.850,- ekskl. moms.

Til- og afmeldingsfrist: 11. august 2014.

Underviser

Peter Dalsgaard, cand.psych., ph.d.

Godkendt til: Specialistuddannelserne i gerontopsykologi, klinisk børne-psykologi, klinisk børnepsykologi, psykopatologi, psykoterapi, psykotraumatologi, pædagogisk psykologi og sundhedspsykologi: 3.5., 12 timer.

Kursusnr.: 1403051

› 17.4. Organisationsanalyse

Tid og varighed

Torsdag 25. september – fredag 26. september og torsdag 23. oktober – fredag 24. oktober 2014.
Varighed: 24 timer.

Sted

Arosgården, Aarhus, Eksternat

Pris

6.900,- ekskl. moms.

Til- og afmeldingsfrist: 14. august 2014.

Underviser

Steen Visholm, cand.psych., ph.d.,
lektor ved Roskilde Universitetscenter.

Godkendt til: Specialistuddannelse i arbejds- og organisationspsykologi: 17.4., 24 timer.

Kursusnr.: 141704.

› 3.7. Neuropsykologiske tilstande, voksne

Tid og varighed

Onsdag 1. oktober – torsdag 2. oktober 2014.
Varighed: 12 timer.

Sted

Dansk Psykolog Forening, København.
Eksternat.

Pris

4.150,- ekskl. moms.

Til- og afmeldingsfrist: 20. august 2014.

Underviser

Hysse Forchhammer, cand.psych., specialist og supervisor i neuropsykologi.
Karin Nørgaard, cand.psych., specialist i neuropsykologi.
Dorte Kjeldgaard Nielsen, cand.psych., autoriseret.

Godkendt til: Specialistuddannelserne i arbejds- og organisationspsykologi, gerontopsykologi, klinisk børne-psykologi, klinisk børnepsykologi, neuropsykologi, psykopatologi, pædagogisk psykologi og sundhedspsykologi: 3.7., 12 timer.

Kursusnr.: 140307.

› Funktionel neuroanatomi/human neurobiologi

Tid og varighed

Mandag 6. oktober – tirsdag 7. oktober og mandag 24. november – tirsdag 25. november 2014.
Varighed: 24 timer.

Sted

Dansk Psykolog Forening, København.
Eksternat.

Pris

6.900,- ekskl. moms.

Til- og afmeldingsfrist: 25. august 2014.

Underviser

Jesper Mogensen, mag.art., professor,
leder af UCN, direktør for ReCBIR.

Godkendt til: Specialistuddannelserne i gerontopsykologi, klinisk børne-psykologi, klinisk børnepsykologi, klinisk neuropsykologi, psykopatologi, pædagogisk psykologi og sundhedspsykologi: 3.11., 24 timer.

Kursusnr.: 140311.

› 3.21. Ledelse og organisation

Tid og varighed

Mandag 8. december – tirsdag 9. september 2014.
1. og 3. dag kl. 10.00-17.00 og 2. og 4. dag kl. 9.00-16.00.
Varighed: 12 timer.

Sted

Dansk Psykolog Forening, København.
Eksternat.

Pris

3.850,- ekskl. moms.

Til- og afmeldingsfrist: 14. august 2014.

Underviser

Thomas Lundby, cand.psych., specialist i arbejds- og organisationspsykologi.

Godkendt til: Specialistuddannelserne i arbejds- og organisationspsykologi, klinisk børne-psykologi, klinisk børnepsykologi, klinisk neuropsykologi, psykopatologi, pædagogisk psykologi og sundhedspsykologi: 3.21., 12 timer.

Kursusnr.: 140321

OM KURSERNE

Yderligere informationer om kurserne, kursusformål, indhold m.m. kan ses på www.dp.dk - kursusprogram 2014. Tilmeldinger til kurserne foregår via log ind på "Mit DP" indtil 3 uger før kursusstart. Herefter foregår tilmeldingen til kursussekretær Gitte Jensen, gje@dp.dk eller Annette Gottlob, ang@dp.dk.

Specialist eller supervisor? **Center for Kognitiv Terapi & Supervision**

Kognitiv Supervisoruddannelse
Kan godkendes som overbygning til specialistuddannelsen v/ Klinikchef Lenart Holm. Pris for 30 timers teori og 20 timers supervision af supervision inkl. forplejning 36.600,- kr. Start 9. marts 2015.

2-årig kognitiv Børne og ungeuddannelse
(Kan godkendes under specialistuddannelsen) Danske og internationale specialister indenfor behandling af børn og unge, bl.a Prof. Frank Dattilio. 90 timers undervisning og 60 timers gruppesupervision med max 8 i hver gruppe som ligger i forlængelse af undervisningsdagene således at psykologer langvejsfra kan deltage. Samlet pris inkl. al forplejning 55.000,- kr. Start 26. jan. 2015.

2-årig kognitiv voksenuddannelse
(Kan godkendes under specialistuddannelsen) Danske og internationale specialister, bl.a Prof. Frank Dattilio (Treating complicated cases) og Robert Leahy (Emotional Schema Therapy) 90 timers undervisning og 60 timers gruppesupervision med max 8 i hver gruppe som ligger i forlængelse af undervisningsdagene således at psykologer langvejsfra kan deltage. Samlet pris inkl. al forplejning 44.500,- kr. Start 19. jan. 2015.

5 dage i Metakognitiv terapi - 30 timer i anden retning
(Kan godkendes under anden teoretisk Referenceramme, 12.4.4.2.3) v/Specialist Pia Callesen som har en 2-årig efteruddannelse fra Manchester i Metakognitiv terapi. Metakognitiv terapi er en helt ny og meget effektiv metode mod angst, OCD, depression og PTSD. Samlet pris med forplejning kun 9895,- kr. Start 3. dec. 2014.

Alle uddannelser over 20.000,- kr. kan afdrages i 2 rater. Alle uddannelser kan godkendes af Dansk PsykologForening under specialist- og supervisor-uddannelsen.

Tilmelding tlf.: 55734849 eller kurser@ektos.dk

Læs mere her www.ektos.dk

inpraxis
SYSTEMISK OG NARRATIV TEORI OG PRAKSIS

inpraxis tilbyder:

- Konsulentuddannelser
- Terapiuddannelser
- Tværfaglige praksisuddannelser
- Supervisor- og coachuddannelser
- Supervisionsgrupper og andre grupper

Læs mere om os på www.inpraxis.dk

Cand. psych. Annette Mortensen
Cand. psych. Ane Wermer
Cand. pæd. psych. Dorte Nissen
Ma. i retorik, sygeplejerske Dorte Lund-Jacobsen
Cand. psych. Thilde Westmark

Systemisk
Narrativt
Konkret

inpraxis

NARRATIVEPERSPEKTIVER
anne@narrativeperspektiver.dk
Østerbrogade 29 3sal
2100 København Ø
tlf 22160065

NARRATIV SUPERVISIONSGRUPPE - AUTORISATION

TILMELDING NU - SIDSTE CHANCE - PLADSER TILBAGE

Forløb • Hele dage • Start 30 Sept., 2014 • Kbh • Pris: 17.800,- rabat for nr. 2. person fra sam. arbejdsplads

Krydsfelt for ideer, erfaringer, faglig klarhed over eget repertoire, udvikling af konkrete anvendelige færdigheder: 'narrativ lytning' og spørgsmåls produktion. Bevidning, dvs. værdsættelse af supervisanden i genfortællingen af rigere færdigheder i relation til arbejdsopgaven.

I gruppen vil indgå trænings øvelser, som det forventes, at du deltager i for at lære og lege med nye samtaleideer.

Undervisning vil indgå i supervisionen omkring de mest grundlæggende terapeutiske samtale begreber og "tips og tricks". Du vil få øje på dit eget faglige repertoire og finde ud af hvad der virkelig betyder noget for dig.

Min 6 deltagere / max 8. Færre deltagere giver anden procentfordeling og ændring af antal dage fra 13 til 10 hele dage. Tæller altid som 40 timer i gruppe.

Datoer 2014: 30/9, 28/10, 17/11, 11/12, 2015: 12/1, 30/1, 18/2, 9/3, 13/4, 30/4, 4/5, 29/5, 19/6

Supervisor Cand. psych i psykoterapi og arbejds- og organisationspsykologi Anne Saxtorph

narrativeperspektiver.dk

Dansk Psykoterapeutisk Selskab for Psykologer (DPSP)

Afholder 1-2. december 2014 i Odense

"Kursus i Eksistentiel Psykoterapi"
Specialiseringsmodulet, anden teoretisk referenceramme (12 timer)
v./ Vibe Strøier, cand.psych., specialist og supervisor

Formålet med kurset er at give deltagerne en basal indføring i eksistentiel psykoterapi i dens fænomenologiske udformning, som den er udviklet af professor Ernesto Spinelli. Kurset tager udgangspunkt i Spinellis videnskabelige, teoretiske og kliniske arbejde og hans model: "The Structural Model for Existential Practice". Der vil være en basal indføring i den eksistentiel-filosofiske grundlagsteori og klinisk teori, sammenhængen herimellem og empirisk forskning vedrørende den pågældende teori, samt indføring i eksistentiel psykoterapeutisk metode med eksempler fra klinisk praksis. Se mere på www.dpsp.dk.

Vibe Strøier er cand.psych., specialist og supervisor i psykoterapi samt arbejds- og organisationspsykologi. Hun har mange års erfaring med psykoterapi og udviklingsprocesser i organisationer.

Tid og sted:
Mandag og tirsdag 1.-2. december 2014. Begge dage kl. 9.00-16.00. Morgenkaffe ½ time før kursusstart. Mødedecenter Odense, Buchwaldsgade 48, 5000 Odense C. Se www.moedecenter.dk.

Deltagere og gebyr:
Max. 25 psykologer. Inkl. moms, morgenkaffe, frokost og eftermiddagskaffe begge dage: Medlemmer af DPSP kr. 2600, andre akademikere kr. 3100. EAN-fakturering er ikke mulig.

Yderligere information og tilmelding: se www.dpsp.dk senest 15. oktober 2014.

Meritering:
Kurset er forhåndsgodkendt til Specialistuddannelsen i psykoterapi, voksne, specialiseringsmodulet, 12.4.4.2.3. Anden teoretisk referenceramme (12 timer).

Arrangører:
DPSP-Fyn v/ Tina Malchow-Møller (312 50 412) & Henriette Rønhof Sloth

Supplér dine terapeutiske kompetencer:

Kursus i Mindfulness & BodyEssence-reintegration i psykologisk arbejde

Ved Henrik Juul, aut. psykolog, specialist i psykoterapi

Introduktion samt øvelser og teknikker i:

Terapeutisk kommunikation med organismens ubevidste, nonkonceptuelle intelligens – empatisk sansning og dialog – psykofysisk dybdeafspænding – hypnose – BodyEssence Re-Sourcing Terapi.

Underviseren har over 30 års erfaring i at integrere body-mindfulness og meditativ opmærksomhed i psykologisk praksis.

Tid: 3.-4. november 2014 kl. 9.30 – 16.30.

Sted: Thorvaldsensvej 3, o. gården, Frederiksberg C, KBH.

Pris: 2600 kr. inkl. frugt, kaffe, te.

Tilmelding: info@henrik-juul.dk eller 2440 7588.

Se mere på www.body-essence.dk.

Mindfulness Baseret Kognitiv Terapi 2014 og 2015

Mindfulness-træner

eller har du bare lyst til, for din egen skyld, at lære mindfulness? (Trinene kan tages uafhængigt af hinanden)

Det er 11. år, psykologerne Lene Iversen, Peter Hørslev Rasmussen og psykiater Bodil Andersen udbyder kurserne for psykologer, læger og sundhedspersonale.

Kreta:

Trin 1: At lære metoden og bruge den på sig selv (forår og efterår 2015)

Trin 2: At lære at træne/lave kurser for andre – for deltagere, der har erfaring med Mindfulness Meditation svarende til trin 1 (efterår 2015)

For yderligere oplysninger se www.kognitivcenterfyn.dk

KOGNITIV
TERAPI CENTER ÅRHUS

2-årig specialistuddannelse i kognitiv adfærdsterapi på børn- og unge området eller voksen området 2015-2016

Pris: 46.000,-

Se www.kognitiv.dk under uddannelse og kurser

Møllestien 52, 8000 Århus
center@kognitiv.dk

Lokaleleje i Københavns og Aarhus' største klinikfællesskab

Bedste placering i København, i miljøet på stillebåden ved Vester Voldgade.

I Aarhus er vi ved åen foran Magasin og i latinerkvarteret på Rosensgade.

Du får placering på hjemmeside, der ligger i top på Google. 45-90 kr./t. inkl. alle udgifter

Aarhus: Kontakt Line Dupont på line@phuset.dk / 6172 0070.

Kbh.: Kontakt Rikke Papsøe på rikkep@phuset.dk / 6165 1210.

Se mere på www.phuset.dk under nyheder

Endagskursus for psykologer om Parkinsons sygdom

Få kompetencer til at rådgive parkinsonfamilier.

Tid: 30. september 2014. **Tilmelding:** mlk@parkinson.dk.

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon 24421189
www.parkinson.dk: Psykologkursus

DIREKTE ARBEJDE MED DET UBEVIDSTE

Institut for Avanceret Hypnose udbyder en af Nordens bedste praksisorienterede faguddannelser i hypnose og hypnoterapi henvendt til dig, som ønsker at arbejde med det ubevidste på en kompetent og forsvarlig måde. På 8 intensive dage vil du lære at hypnotisere, teste for trancedybde, anvende suggestion samt ændre på de følelsesmæssige indlæringer, der finder sted i menneskets hjerne.

Instruktøren har 20 års praktisk erfaring med hypnose og hypnoterapi og underviser med afsæt i situeret læring i Lave og Wengers ånd.

Uddannelsesuger 2014: 14/9-21/9 og 2/11-9/11
Uddannelsesuger 2015: 8/3-15/3 og 3/5-10/5

Se mere på www.humanprogress.dk eller ring til os på 70 201 102.

HUMAN PROGRESS

Center for
**BEREDSKABS
PSYKOLOGI**

Psykotraumatologi RITS* for psykologer

Rekonstruktion og Integration af Traumatisk Stress

En korttidsterapeutisk tilgang til behandling af traumatisk stress og krisereaktioner på kognitivt, psykodynamisk og psykoedukativt grundlag

22.-24. oktober + 5.-7. november 2014 i København

Læs mere og tilmeld dig på www.beredskabspsykologi.dk

Kontakt evt. Henrik Lyng på tlf. 2615 4878 eller mail@beredskabspsykologi.dk

MINDWORKS KURSER 2014 – 2015

GRATIS 6 UGERS KURSUS TIL LEDIGE PSYKOLOGER SPECIALISTKURSER

KURSUS I KOGNITIV TERAPI – start 22. september 2014

Mindwork Psykologisk Center udbyder i samarbejde med Institut for Psykologi på Københavns Universitet endnu en gang et 6 ugers kursus for psykologer. Kurset har fokus på såvel generelle psykologfaglige kompetencer, teoretisk viden om kognitiv terapi og behandlingsområder samt på praktiske terapeutiske færdigheder.

Det 6 ugers intensive uddannelsesforløb fokuserer på:

PSYKOLOGROLLEN I PRAKSIS - At indgå i tværfaglige teams, lovgivning og etik, supervision af andre faggrupper, psykologens arbejdsopgaver.

KOGNITIV TEORI OG METODE - Historik, teoretisk fundament, grundlæggende CBT-modeller.

GRUNDLÆGGENDE AFKLARENDE FÆRDIGHEDER - Metoder til assessment, sagsformulering, målsætning og dataindsamling.

BEHANDLINGSOMRÅDER - Grundig indføring og træning i metoder til behandling af nogle af de mest almindelige problematikker herunder angst og depression.

INTERVENTIONSMETODER - Træning af specifikke interventionsmetoder, samtaletræning og udformning af behandlingsplaner for klienten.

Vores kurser er baseret på høj faglighed, engageret og kompetente undervisere samt et godt og trygt studiemiljø.

Læs mere på www.mindwork.dk. For yderligere information og tilmelding vedr. alle kurser kontakt Mindwork Psykologisk Center på info@mindwork.dk eller tlf.: 20751616.

VOKSENMODULET 2015

Pris 21.500 kr. Udbydes primært som en samlet pakke, men ved ledige pladser er der mulighed for at tilkøbe enkelte kurser.

Lovgivning og Etik (12 t.): Psykolog Jytte Gandløse
Valg af interventionsformer (12 t.) Psykolog Michael Kaster
Personlighedsteori og personlighedsforstyrrelser (18 t.): Psykolog og Ph.d. Sebastian Simonsen
Assessment (24 t.): Ledende psykolog Christian Møller Pedersen
Differentialdiagnostik (24 t.): Psykologerne Mikkel Arendt, Christian Møller Pedersen og Caroline Petra Linnebjerg Ripa.

NEO PI-R certificeringskursus – start november 2014

Pris 6.700 kr. Hertil kommer testen, der købes til reduceret pris hos Hogrefe.

Testen anvendes bredt indenfor det kliniske område, fra assessment og kliniske psykologiske undersøgelser.

Undervisningsdage:

3. november, 4. november og 11. december 2014.

FORSKNINGSMODULET - Start foråret 2015

Pris 13.500 kr. inkl. vejledning og godkendelse af opgaven.

Vi udbyder Forskningsmodulet i samarbejde med overlæge, professor og forskningsleder Erik Simonsen.

Undervisningsdage:

13. april (bekræftes snarest), 5. maj og 21. maj 2015.

Narrativt Forum E45

præsenterer

Internationalt Narrativt Seminar med DAVID DENBOROUGH i Århus den 13.-14. April 2015

NARRATIVE RESPONSES TO TRAUMA.
Latest Developments.

Tid:
13. og 14. april 2015

Sted:
Hotel Helnan Marselis i Århus

Konferencedag:
13.4.2015: 1700 dkr.

Workshop (max. 50. deltagere):
14.4.2015: 1700 dkr.

Begge dage:
3400 dkr.

Reduceret pris ved "earlybird" tilmeldning og betaling inden 15.12.2014:
1 dag: 1500 Dkr.
2 dage: 3000 Dkr.

Grib denne enestående chance for at opleve David Denborough fra Dulwich Centre fortælle om: Narrative responses to trauma. Latest Developments.
Du får viden om narrativ praksis i arbejdet med børn, voksne, familier og grupper som har mødt social modgang og traumer. Davids arbejde og metodeudvikling er sket i samarbejde med mennesker fra flere kulturer rundt om i verden.
Du vil få et kreativt og praksisnært kendskab til Davids arbejde, som du kan bruge i dit eget arbejde.

Tilmeldning på www.narrativtforum.dk

OBS: sidste tilmeldnings og betalingsfrist den 15.2.2015

[Læs mere på www.narrativtforum.dk](http://www.narrativtforum.dk)

Psykologfagligt Selskab for Autisme (PSA)

**Autisme og seksualitet –
fra opmærksomhedspunkter til bekymring**

Puberteten kan være en udfordrende periode – både for den unge med autisme, men også for forældre og omsorgspersoner. De første skridt mod et voksenliv bliver taget, både mentalt, fysisk og seksuelt. Når denne periode ofte er forbundet med overvejelser og bekymringer, skyldes det, at mange unge med autisme ikke agerer aldersvarende på en række områder. Samtidig kan den unge biologisk udvikle sig almindeligt og alderssvarende.

Undersøgelser omkring seksualitet og seksuelle overgreb har igennem mange år peget på, at der er en overrepræsentation af børn og unge med udviklingsforstyrrelser, der er udsat for seksuelle krænkelse. Inden for de sidste 10 år har der været en stigende opmærksomhed på at store børn og unge med gennemgribende udviklingsforstyrrelse selv kan udvise seksuelt bekymrende adfærd og komme til at overskride andres grænser. Som fagperson, der arbejder med unge med autisme, har man et ansvar i forhold til at hjælpe og støtte op omkring en god seksuel udvikling hos den unge, hvor alles grænser bliver respekteret.

Der vil blive taget udgangspunkt i ovenstående, og der vil være en vekselvirkning mellem oplæg, cases og dialog.

Undervisere: Anne Kaplan og Therese Dittmann er autoriserede psykologer og har i 2012 åbnet CeNSE – Center for Narrativ Samtale og Edukation. De har bl.a. et samarbejde med landsforeningen Autisme, hvor de bl.a. afholder foreløbige kurser omkring autisme og seksualitet.

Tid og sted: Torsdag 9. oktober 2014 kl. 16-20 i Kulturhuset Indre By, Charlotte Amundsens plads 3, 1359 København K, Mødelokale 1.

Pris: 100 kr. for medlemmer af selskabet - 200 kr. for psykologer, der ikke er medlemmer. I prisen indgår kaffe/the/vand, frugt, sandwich og kage.

Yderligere oplysninger om arrangementet og tilmelding:

Se selskabets hjemmeside på www.dp.dk.

Tilmeldingsfrist: Senest den 24. september 2014.

Kontakt: ps.autisme@gmail.com.

Psykologvagten

søger koll./samarbejdspart. på fuld/deltid til center v/Kongens Have.

Telefonvagten søger frivillige psykologer: Udd./stud./arbejdsløse.

Supervision inkl.

Telefonrådg. & evt. face-to-face konsultationer.

Supervisionsgr. v/specialist & supervisor mhp. autorisation & specialstudd.

Mulighed for klienttildeling.

Kontakt: info@psykologvagt.dk

Møblerede lokaler til leje

i psykologpraksis på Frederiksberg

Det ene lokale er på 24 m². Elevator og andre gode faciliteter – også velegnet for organisationspsykolog eller andre specialer.

Se mere info på www.psykologpraksissen.dk.

Evt. leje af dage/uge/md.

Skriv lidt om dig selv og send til: tmj@mail.dk.

Lokale til leje

Lækker, centralt og roligt beliggende klinik ved Storkespringvandet i indre København. Udlejes i faste ugl. tidsmoduler.

Se nærmere på

www.hearhouse.dk

eller ring på tlf. 42 78 60 10

1-årig efteruddannelse
Hesteassisteret terapi

www.happyhorses.dk

Uddannelsesafdelingen
Sociallægeinstitutionen

Udbyder kursus i

**Få kroppen med!
- inddrag og medtænk kroppen i
klient-samtalen**

Klientens umiddelbare måde at være til stede i sin krop på spiller en fundamental rolle for hans eller hendes samlede psykiske tilstand og funktionsmåde, og kropslige/fysiologiske tilgange til det terapeutiske arbejde udgør et paradigmeskift i psykoterapeutisk tankegang.

Grundforskning viser, at traumatiske erindringer består af kropslige sansendeindringer.

I forbindelse med traumatiske begivenheder reagerer nervesystemet automatisk, bl.a. med at trække musklerne sammen for at beskytte kroppen mod den oplevede fare. Disse fysiologiske forandringer i nervesystemets funktion vil ofte være ved selv efter, at den traumatiske hændelse er ophørt.

På dette kursus vil vi fordybe os i, hvordan man kan arbejde mere effektivt ved at have et kropsligt fokus og i samtalen være opmærksom på at veksle mellem det somatiske niveau og det følelsesmæssige/kognitive niveau.

Formen vil være en vekslen mellem små teoretiske oplæg, praktiske øvelser og demonstration af, hvordan det somatiske niveau kan inddrages i samtalen.

Målgruppe: Psykologer, læger og andre faggrupper for hvem emnet har relevans.

Underviser: Tove Mejdahl, aut. psykolog, specialist og supervisor i børnepsykologi, Somatic Experiencing Practitioner, samt certificeret NARM-terapeut. www.tmejdahl.dk

Tid: 2. og 3. december 2014, begge dage fra kl. 9-16

Sted: Studenternes Hus, Preben Hornungstuen, Fredrik Nielsens Vej 2, 8000 Aarhus C

Pris: 2.950,00 kr. inkl. forplejning begge dage

Tilmelding: senest den 27. oktober 2014 til Dorthe Skovgaard på mail pdos@aarhus.dk eller telefon 8713 3370.

BEMÆRK: Tilmeldingen, som er bindende, er først gældende, når Sociallægeinstitutionen har modtaget kursusgebyret.

Kurset søges godkendt til specialistuddannelserne for psykologer inden for voksenspecialerne, øvrige.

Se mere på: www.sociallaegeinstitutionen.dk

Dansk Psykologisk Selskab for Kropspsykoterapi

afholder foredrag om

Multisystemsygdomme

ved dr. med *Henrik Isager*, specialist i infektionsmedicinske sygdomme og *Pia Bjerregård*, senetensterapeut

Henrik Isager har skrevet bøgerne: "Stress og udstødelse. Kronisk træthedssyndrom – Fibromyalgi – Piskesmæld" i 2001, og "Blinde Pletter. Om lægevidenskabens og Sundhedssektorens Amputerede Virkelighed" i 2011. Han vil tale om ME/CFS (kronisk træthedssyndrom), fibromyalgi, følgetilstande efter whiplash m.fl. som Miljørelateret dysfunktion af cellesystemernes energistofskifte, der invaliderer kroppens respons på hverdagens stress. Det er disse sygdomme, som andre for tiden gerne vil kalde Funktionelle Lidelser og henhøre til psykiatrien. Henrik Isager ser disse som energitabs-sygdomme og kropslige forandringer.

Dernæst vil **Pia Bjerregård** komme med Præsentation og diskussion af et kropsligt behandlingskoncept, baseret på statikkorrektion ("at tage ansvar for egen krop").

Se mere på selskabets hjemmeside på www.dp.dk.

Tid: Lørdag d. 20. september 2014 kl. 10-15.

Sted: Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, 3. sal, København Ø.

Pris: 500 kr. for medlemmer, 700 kr. for gæster. Studerende og pensionister og arbejdsledige ½ pris. Frokost, snacks og frugt er indbefattet i prisen.

Bindende tilmelding: senest d. 14. september 2014 til kasserer Anne Traulsen (mail: anne.traulsen@yahoo.dk) med oplysning om navn, mailadr., tlf.nr. og evt. medlemsnummer i DP, samt indbetaling af kursusbeløbet på 0400-4012612201 med angivelse af navn.

Bodil Claesson

Certificeringskursus v/ Clavis Erhvervspsykologi

MPI - Management of Paradox Indicator er et testredskab, der bygger på kendte teorier om **paradoksledelse** og konkurrerende værdier i **din** organisation.

Ledere, eksterne og HR konsulenter har nu chancen for at blive certificeret i at bruge testredskabet Management Paradox Indicator.

Datoer for kurset i 2015:

D. 8/1, 9/1, 23/1 og 27/2 fra kl. 9-16 ca. tilmelding til lotte@clavis.dk

Yderligere oplysninger:

www.clavis.dk eller www.mpindicator.dk

Hospitalssektionen

Workshop med Candice Monson Mandag 1. og tirsdag 2. december 2014

Hospitalssektionen inviterer til workshop med Candice M. Monson, Ph.D., professor of Psychology, Director of clinical Training at Ryerson University in Toronto, Ontario, and Affiliate of the Women's Health Sciences Division of the National Center for PTSD.

The purpose of this workshop is to train participants in *Cognitive Processing Therapy (CPT)*, an evidence based treatment for posttraumatic stress disorder (PTSD). CPT has been demonstrated to be effective for the treatment of PTSD and other common comorbidities resulting from a range of traumatic events and can be implemented as an individual or group treatment. CPT consists of trauma-focused cognitive therapy and a written Trauma Account arranged as a systematic and progressive series of skills and assignments.

After an introduction to the theoretical underpinnings and supporting evidence for the therapy, participants will learn how to treat patients with CPT session-by-session. In addition to didactic information, CPT will be demonstrated with videotaped examples. Participants will also work with the therapy materials and engage in roleplay. Common problems encountered with patients will be discussed. Participants are encouraged to bring case examples for discussion.

Learning Objectives:

Participants will describe PTSD symptoms and theory underlying CPT.

Participants will list pretreatment issues and recommended assessment measures.

Participants will demonstrate knowledge and skills required to implement CPT, an evidencebased psychotherapy for PTSD.

Kurset søges godkendt

hos flere relevante fagnævn (Psykoterapi for børn og voksne, Psykopatologi, Psykotraumatologi, Sundhedspsykologi).

Vi tillader os at være optimistiske, fordi Candice Monson tidligere er godkendt i forbindelse med et andet kursus med næsten samme indhold.

Antal kursustimer: 12

Pris:

2.500 kr. for medlemmer af Hospitalssektionen, 2.800 kr. for ikke-medlemmer og 2.200 kr. for studerende. Der gives betalingsoplysninger ved tilmelding.

Sted:

Kræftens Bekæmpelses lokaler på Strandboulevarden 49, 2100 København Ø.

Tid:

Mandag den 1. december kl. 10-17 og tirsdag den 2. december kl. 9-16.

Tilmelding og videre kursusinformation hos hospitalspsykologerne.dp@gmail.com.

**HILLERØD
KOMMUNE**

www.hillerod.dk

PSYKOLOG

til PPR

Vi søger en psykolog til en fuldtidsstilling i PPR med tiltrædelse 1. november 2014 eller snarest efter.

PPR har til huse i smukke omgivelser på Hillerød Rådhus og er organisatorisk placeret i afdelingen "Familier og Sundhed" i direktørområdet "Børn, Skoler, Familier og Kultur".

Arbejdet som PPR-psykolog er alsidigt og indebærer konsultative opgaver, fx supervisionsforløb, ledelsessparring, rådgivning/vejledning om specialpædagogik og inkluderende udviklings- og læringsmiljøer, udredningsopgaver, samtaleforløb, undervisning samt organisationspsykologisk arbejde. LP-vejledning indgår i arbejdet på skolerne.

Læs hele stillingsopslaget på www.hillerod.dk

Frist: 25. september 2014 kl. 12.00.

Erfarne psykologer søges

Psykologerne i PPR og Forebyggelse i Vordingborg kommune spiller en afgørende rolle for at sikre børnepolitikken og ikke mindst inklusion af alle børn! I de kommende år udvikler vi fremtidens måde at løse opgaverne, og psykologerne går i gang med et kompetenceløft til fremtidens PPR funktioner og forebyggelse på børn-, unge- og familieområdet.

Vi løser også opgaver indenfor Servicelovens område - såsom undersøgelser af børn og forældre og terapeutiske samtaler. Psykologerne kan bringe mange facetter af deres faglighed i spil, og fungere i et miljø præget af respekt, humor og gode kolleger.

Vi leder efter endnu et par erfarne kolleger, der både kan bidrage til at skabe det nye, og som ønsker at nyde godt af den faglige fremdrift.

Læs det fulde opslag på Psykologjob.dk eller www.vordingborg.dk. Eller ring og få en uddybende snak med afdelingsleder Martin Helfer (23 80 50 97) eller TR for psykologerne, Katarina Kjærulff Linck (29 65 00 82).

Ansøgningsfrist: 17. september, 2014, kl. 15.

Ishøj Kommune

Mød os på
www.ishoj.dk

PPR-Center Ishøj-Vallensbæk søger psykolog 37 timer/uge

Vi leder efter en fuldtidspsykolog per 1. november 2014 eller snarest derefter.

Vores kerneydelser er pædagogisk-psykologiske undersøgelser og opfølgning på individuelle børn. Vi har ambitioner om at videreudvikle vores forebyggende indsatser. Derfor søger vi en psykolog, der udover de klassiske PPR opgaver, gerne vil arbejde med klasstrivsel, supervision og børnegrupper.

Psykologerne ved PPR Center arbejder konsultativt og inkluderende. Vi arbejder i tværfaglige teams med specialkonsulenter, tale-høre konsulenter, støtteresourcepædagoger og administrative medarbejdere. Vi tilbyder efteruddannelse på specialniveau.

Det er ikke afgørende, om du allerede er autoriseret. Det er dog væsentligt, at du kan se dig selv hos os fremadrettet. Ansøgningsfrist er den 17. september 2014. **Læs mere på: www.ishoj.dk**

PSYKIATRI
FONDEN ☉

ET GODT LIV
TIL FLERE

**BRUG DIN
STEMME!**
**BLIV FRIVILLIG
TELEFON-
RÅDGIVER**

Læs mere om kvalifikationer og ansøgningsfrister på psykiatrifonden.dk

Er du vores nye psykolog?

Muligheden er der nu for at søge et spændende og fagligt udfordrende job som psykolog, hvor du selv kan være med til at præge opbygningen af det faglige område med psykologtilbud til døve og døvblinde i hele Danmark.

Vi er på CFD i gang med organisatoriske ændringer, som indebærer nye muligheder for opbygning af psyko-logområdet. Vores nye psykolog skal være med til at bestemme både indhold og form.

Rammer:

Du bliver ansat på vores pædagogiske område (CFD's Sociale tilbud) og vil få kontor i vores hovedafdeling i Gladsaxe. Her kommer du til at indgå i faglige netværkssammenhænge med pædagogiske medarbejdere, ledere, fysioterapeuter, vores pædagogiske fagkonsulent og vores socialrådgiver. Du vil desuden skulle indgå i et lille team sammen med CFD's anden psykolog, som fysisk er placeret i Odense. I teamet vil I skulle fordele arbejdsopgaverne imellem jer i forhold til faglige kvalifikationer og interesseområder. I vil også sammen have mulighed for at deltage i netværk sammen med andre psykologer på døve- og døvblindeom-rådet, både her i Danmark og på nordisk plan.

Du:

- er uddannet cand. psych. – gerne med autorisation
- er interesseret i at arbejde indenfor handicapområdet
- har erfaring eller interesse for at arbejde/samtale med udviklingshæmmede borgere
- er interesseret i eller har viden om neuropsykologi
- har erfaring med testning/eller er interesseret i at lære det
- er interesseret i supervision og i at udvikle dette tilbud til CFD's faggrupper herunder den pædagogiske
- har interesse for at holde oplæg og videreformidle viden på temadage

Vi:

- har en velfungerende arbejdsplads med kompetente og engagerede medarbejdere
- er åbne overfor udviklingsinitiativer og giver dig mulighed for selv at præge dit jobindhold
- giver dig gode muligheder for faglig og personlig udvikling med tilbud om supervision tilpasset dine behov
- giver dig gode muligheder for relevant efteruddannelse, bl.a. i testning
- giver dig gode muligheder for at deltage i relevante internationale konferencer indenfor og udenfor landets grænser

Om tegnsprog:

Da de fleste af CFD's borgere har tegnsprog som deres primære sprog, vil det være en stor fordel, hvis du kan eller har kendskab til tegnsprog. Hvis du ikke kan tegnsprog, bliver du tilbudt CFD's interne tegnsprogs-uddannelse. Det er vigtigt, at du har lyst og mod på at lære tegnsprog.

Om stillingen:

Stillingen er i udgangspunktet på 32 timer ugentligt, men timetallet kan forhandles, og vi hører også gerne fra dig, hvis du er interesseret i fuld tid. Arbejdstiden er primært tænkt udført på ugens fem hverdage i dagtimerne.

Du kan rekvirere en uddybende stillings- og funktionsbeskrivelse ved henvendelse til områdechef for CFD's Sociale tilbud Kurt Faber-Carlsen – kfc@cfid.dk Se mere på www.cfid.dk

Løn:

Du vil blive aflønnet efter Dansk Psykologforenings overenskomst efter principperne om Ny løndannelse.

Ansøgning:

Ansøgning og CV bilagt relevant materiale sendes helst elektronisk til områdechef Kurt Faber Carlsen på kfc@cfid.dk **senest den 15. september 2014**. Ansættelsessamtaler den 22. september.

Studenterrådgivningen i København søger psykolog

Studenterrådgivningen søger snarest muligt en erfaren psykolog på fuld tid.

Vi vil prioritere ansøgere, der er autoriserede og gerne specialister i psykoterapi, eller tæt på, i en fokuseret og korttidsorienteret terapeutisk/ressourcefremmende retning.

Studenterrådgivningen tilbyder social, psykologisk og psykiatrisk rådgivning og behandling til studerende ved de videregående uddannelser og skal i den forbindelse i gang med at afprøve Scott Millers Feedback Informed Treatment metoder, hvorfor det vil være en fordel at have kendskab til og interesse for disse.

Yderligere oplysninger

Læs det fulde opslag på www.srg.dk.

Ansøgning

Ansøgning med autorisationsbevis, CV, eksamenspapirer og evt. udtalelser sendes senest mandag den 15. september 2014 kl. 12 til psykologjob@srg.dk. Ansættelsessamtalerne forventes afholdt i uge 39.

Studenterrådgivningen er en institution under Uddannelses- og Forskningsministeriet. Læs mere om Studenterrådgivningen på www.srg.dk.

STUDENTERRÅDGIVNINGEN

CENSORER I FAGET PSYKOLOGI VED UNIVERSITETERNE SØGES

Vi supplerer censorkorpset til Psykologi ved universiteterne, og indstiller i oktober 2014 eventuelle emner til beskikkelse for den tilbageværende del af denne periode, som løber frem til den 31. marts 2018.

Højt akademisk niveau samt en vis arbejds erfaring med afsæt i din kandidatuddannelse er nødvendigt.

Om de yderligere kvalifikationer og personlige ressourcer for at komme i betragtning, se vores uddybende tekst om ansøgning på http://censorkorps.dk/censor_index.php hvorfra der også er link videre til skema til ansøgning.

Frist for ansøgning er senest

1. oktober kl. 08:00 2014.

Censorformand Troels Gottlieb, næstformand Palle Almvig og næstformand Peter Christian Jensen

› INDMELDTE OG NYT JOB

Stud.psych. Camilla Abelsen	Cand.psych. Kira Laursen
Cand.psych. Neena Babar	Stud.psych. Rie Lauridsen
Stud.psych. Puk Bihlet	Stud.psych. Michelle Eugenia Laustsen
Stud.psych. Isalena Brauer	Stud.psych. Nathalie Lissner
Stud.psych. Cecilie Dorthea Rask Clausen	Stud.psych. Cecilie Maria Nissen Lundsgaard
Stud.psych. Lena Eckholdt Clausen	Stud.psych. Mie Kjeldgaard Madsen
Stud.psych. Stine Dølby	Stud.psych. Sofie Mundbjerg
Stud.psych. Lykke Kjærgaard Eybye	Stud.psych. Signe Kærsgaard Mortensen
Stud.psych. Claus Vesti Hansen	Stud.psych. Glenn Bech Møldrup
Stud.psych. Julie Piihl Falentin Hansen	Stud.psych. Katrine Rode Møller
Stud.psych. Bodil Hartwig-Hansen	Stud.psych. Heidi Juul Wither Nielsen
Stud.psych. Nanna Kirkegaard Hildebrandt	Stud.psych. Katrine Schneekloth Friis Nielsen
Stud.psych. Sophie Hyltoft	Stud.psych. Line Anina Nielsen
Stud.psych. Astrid Qwist Jakobsen	Stud.psych. Lotte Birkemose Nordam
Stud.psych. Lau Lilleholt Jensen	Cand.psych. Cecilia Sophia Nysted
Cand.psych. Marianne Bath Jensen	Stud.psych. Helene Alexia Julian Nørby
Stud.psych. Kirstin Wyke Nanna Kejser Jensen	Stud.psych. Shiron Oderkerk
Stud.psych. Signe Louise Johansen	Stud.psych. Alexander Nathanael Parner
Stud.psych. Katrine Skak Jørgensen	Stud.psych. Lasse Holm Persson
Stud.psych. Lærke Jul Kirkegaard-Larsen	Stud.psych. Camilla Dahl Petersen
Stud.psych. Anne Christina Knudsen	Stud.psych. Nanna Starup Poulsen
Stud.psych. Nicline Korsbjerg	Stud.psych. Natascha Riva
Stud.psych. Marie Lagoni	Stud.psych. Flemming Rubini

Dansk Psykolog Forening

Stockholmsgade 27, 2100 København Ø
Tlf. 35 26 99 55.

Mail: dp@dp.dk Web: www.dp.dk
Mandag-torsdag kl. 10-15
Fredag kl. 10-13

Direktør
Marie Zelander

Aarhus-kontoret
Arosgaarden, Fiskergade 41, 4. sal, 8000 Aarhus C
Tlf. 35 26 99 55.

BESTYRELSE
Formand:
Cand.psych. Eva Secher Mathiasen
esm@dp.dk
Tlf. 35 26 99 55

Cand.psych. Rie Rasmussen, næstformand
rie@godmail.dk
Tlf. 24 94 82 73

Cand.psych. Arne Grønborg Johansen
agr@mail.tele.dk
Tlf. 29 47 79 58

Cand.psych. Birgit Tamberg Andersen
birgit.tamberg3@gmail.com
Tlf. 51 14 01 18

Cand.psych. Camilla Wulf-Andersen
wulf81@hotmail.com
Tlf. 50 88 88 55

Cand.psych. Claus Wennermark
claus@psychotherapy.dk
Tlf. 20 14 80 92

Cand.psych. Irene Christiansen
irene@mail.tele.dk
Tlf. 26 16 13 87

Cand.psych. Merete Stromming
merete@stroemming.dk
Tlf. 35 35 20 94

Cand.psych. Zenia Stengaard Jepsen Borsen
zeniaboersen@hotmail.com
Tlf. 50 55 10 66

Studentrepræsentanter:
Stud.psych. Kirstine Højgaard Dichmann
kirstinehd@gmail.com
Tlf. 31 76 49 94

Cecilie Schleicher
sillesmail@yahoo.dk
Tlf. 26 36 00 33

ETIKNÆVN
Formand:
Lisbeth Sten Jensen

Næstformand:
Jytte Gandløse

Øvrige medlemmer:
**Henning Damkjær, Annitta Nordkvist Permin,
John H. Toft**

Suppleanter:
Mette Bentzen, Lotte Sønderby

Telefonrådgivning
Jytte Gandløse: Onsdage og fredage
kl. 8.00-9.00 på 45 81 45 97 eller
mail: jytt@psykologerne-paa-gaarden.com

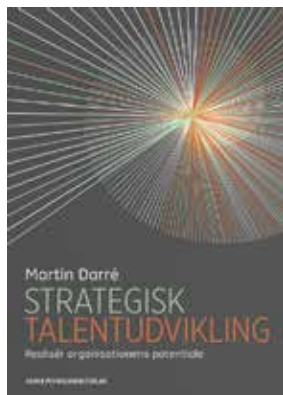
NYE UDGIVELSER MED INSPIRATION TIL DIN PRAKSIS

Af Tracy Alloway og Ross Alloway
349 kr.

Af Thea Mikkelsen
299 kr.

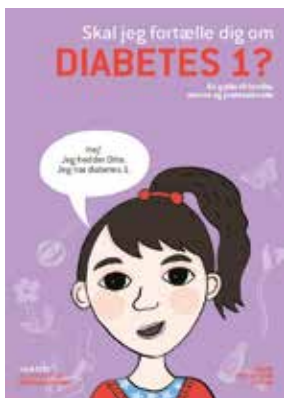

Af Martin Darré
299 kr.

Nyheder i SKAL JEG FORTÆLLE DIG OM ?-serien

Af Kate Lambert
149 kr.

Af Julie Edge
149 kr.

Af Mal Leicester
149 kr.

TIL
PÅRØRENDE
OG FAGFOLK

LÆS MERE
OM SERIEN
PÅ DPF.DK

Faglig kickstart efter sommerferien – Få **20% rabat** på alle forlagets bøger. Bestil inden den **19. 9** på **DPF.DK** med kampagnkode **DP9**.

Af Mette Marie Ledertoug

STYRKEKOMPASSET

Et nyt dansk kvalitativt online værktøj til at understøtte læreres og pædagogers arbejde med at styrke livsduelighed hos børn og unge, fremme inklusion og skabe positive læringsmiljøer.

Værktøjet er udviklet af psykolog og master i positiv psykologi Mette Marie Ledertoug, og henvender sig til fagfolk, der ønsker at arbejde med livsduelighed og karakterstyrker. Sammen med bogen *Livsduelighed og børns karakterstyrker* udgør *Styrkekompasset* en helhed, hvor man i bogen får de værktøjer, man har brug for, når resultaterne fra *Styrkekompasset* skal omsættes til pædagogisk praksis.

LÆS MERE
PÅ DPF.DK